

SAĞLIK TURİZMİ NEDİR?

SAĞLIK TURİZMİ NEDİR?

Globalleşen dünya da, ülkeler arasında işbirliğinin, seyahat özgürlüklerinin ve imkanlarının artması, ulaşım da kolaylıklar sağlanması, sağlık hizmetinde kalitenin dünyanın değişik köşelerinde de gelişmesi, sağlık hizmeti finansmanında hem bireysel hem de bütçe kaynaklı güçlükler, dünya da sağlık turizmi kavramının önemini giderek artırmıştır.

Günümüzde sanayileşme ve kentleşme sonucu meydana gelen sorunlar insan ve toplum sağlığı üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Sağlıksız toplumlarda işgücü ve üretim kapasitesi azalmaktadır. İnsan sağlığını korumak, işgücü verimini ve üretimi arttırmak amacı ile doğal turizm kaynakları (temiz hava, güneş, şifalı termal sular, iklim) olanaklarından faydalanılmaktadır.

Sağlık turizmi; kısaca bireylerin hem koruyucu hem tedavi edici hem rehabilite edici hem de sağlığı geliştirici hizmetleri almak amacı ile yaşadıkları ülke dışında bir ülkeye ziyaretleridir. Sağlık turizmi, uluslararası sağlık amaçlı hareketlilik potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine imkan veren bir sektördür.

Sağlık turizmi;

1. Termal Sağlık Turizmi
2. Medikal Turizm
3. Yaşlı Turizmi (3rd Age Tourism, 3. Yaş Turizmi)
4. Engelli Turizmi kavramlarını barındırmaktadır.

Ayrıca uluslararası hasta sınıflaması Sağlık Bakanlığı tarafından aşağıdaki şekilde yapılmıştır;

- İkamet ettiği yerden başka bir yere sağlık kazanmak amacıyla seyahat eden kişilere “Medikal Turist”;
- Tatilleri esnasında acil veya plansız sağlık hizmeti almak zorunda kalan turistlere “Turistin Sağlığı Kapsamında Hizmet Alan Hasta”;

- Sağlık Bakanlığının da bazı ülkelerle sağlıkla ilgili birçok alanda yapmış olduğu ikili anlaşmalar kapsamında Türkiye'ye gelen kişilere "Sağlık Alanında İkili Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hasta",
- Sosyal güvenlik kuruluşları arası anlaşma kapsamında birbirlerinin sağlık hizmetleri olanaklarından yararlanma amacıyla Türkiye'ye gelen kişilere "Sosyal Güvenlik Kurumuyla Anlaşmalı Ülkelerden Gelen Hasta" denilmektedir.

Sağlık Bakanlığının bu tanımlaması, net bir şekilde sağlık turizminin sadece medikal turizm ayağının ülkemize özgün alt başlıklarını tanımlamaktadır. Bu bakış açısı maalesef sağlık turizmini son 10 yıldır yönlendirme fonksiyonunun diğer lokomotif ayağı olan Kültür ve Turizm Bakanlığı için de aynıdır. Türkiye medikal, termal sağlık, yaşlı ve engelli olarak 4 farklı başlıkta tanımlanan sağlık turizminin tüm başlıklarında hizmet sunma şansı olan nadir ülkelerden biridir.

Sağlık turizmindeki turistlerin hem tedavi hem de tatil amacı olduğu için beklentileri, aynı zamanda yarattığı katma değer de yüksektir. Sağlık turizmi döviz kazandırıcı önemli bir faaliyet olup, turizm potansiyeli bulunan bir ülke olarak Türkiye'nin diğer alternatif turizm türleri ile cazibesinin artırılması, yılın 12 ayında turizmin canlanmasını sağlayacaktır.

Sağlık turizminin tıp turizmi ayağında ülkemiz son yıllarda atağa geçmiştir. Son yıllarda yapılan yatırımlarla, sağlık turizmi alanında daha çok söz sahibi olunmaktadır. Nitekim 2014 yılında sağlık turizmi için gelen hastalar ile turistlerin sağlığı kapsamında hizmet alanlar olmak üzere toplam yarım milyona yakın kişi ülkemizde tedavi olmuştur. Bunun yaklaşık yarısı sağlık turizmi kapsamında değerlendirilmiştir. İleriki yıllarda bu sayının artması beklenmektedir. 10. Kalkınma

Planında bu rakam yalnızca medikal tedavi amaçlı gelen yabancı hastalar için 750.000 olarak hedeflenmiştir. Yani önümüzdeki 4 yılda %300 oranında sayısal artış beklenmektedir.

Dünya Turizm Örgütü(WTO) 2015 yılında, sağlık amaçlı seyahat edecek kişi sayısının 20 milyona ulaşacağını belirtmektedir. 10. Kalkınma Planı Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı hedeflerine göre ülkemize dünya sağlık turizmi sektöründen 2015 yılında 435.000 sağlık hizmeti amaçlı ziyaretçi öngörülmüştür. Bu rakam WTO tarafından belirlenen 2015 tahmininin % 2.2'sini kapsamaktadır Bu hedef ülkemizin dinlence amaçlı turizm sektöründen aldığı payla birlikte değerlendirildiğinde kolaylıkla ulaşılabilecek gibi görünmektedir. Ancak halen koordinasyonu sağlanamamış olan Türkiye sağlık turizmi politikalarının Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURK) aracılığı ile hedefe olan yolunun belirlenmesi çok önemlidir.

Sağlık turizmi alanında en çok tercih edilen ülkeler; ABD, Hindistan, Küba, Kosta Rika, Tayland, Singapur, Kolombiya, Malezya, Türkiye, Meksika, Almanya ve Güney Kore'dir. Güney ve Orta Amerika ülkeleri genel olarak çok yüksek tedavi maliyetleri nedeniyle ABD dışında tedavi seçenekleri arayan Amerikan vatandaşlarına hizmet sunmaktadır. Malezya ise hastalarının yaklaşık %75'ini Endonezya ve Filipinler gibi yakın çevreden daha iyi tıbbi hizmet için almaktadır. Avrupa ülkelerinde en sık görülen sınır aşan hasta hareketi yine birlik içinde yaşanan hareketlerdir. Örneğin Belçika'ya ülke dışından gelen hastaların %60'ı Hollanda'dan olmak üzere %92'si komşu AB ülkelerinden gelmektedir.

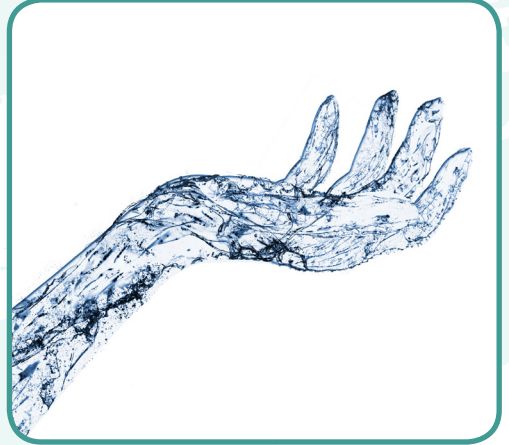
SAĞLIK TURİZMİNDE ÜLKELERİN TERCİH NEDENİ

- Ülkenin asıl gelirleri turizm geliri olduğu için; Singapur, Tayland, Kıbrıs Rum Kesimi, Kostarika gibi
- Ülkenin coğrafi ve politik konum avantajlarından dolayı ;Ürdün, İran, Malezya, Brezilya gibi
- Ülkenin sağlık hizmetlerinin kalitesi ve teknolojik donanımı iyi olduğu için; Almanya, ABD, Güney Kore gibi
- Ülkede geçmişten gelen turizm ve sağlık turizmine önem verme politikalarından dolayı; Macaristan Termal Turizm, İspanya Yaşlı Turizmi, Hindistan Tıp Turizmi gibi
- Yabancı sermaye girişi ve yurt dışında eğitim görmüş doktor avantajlarını kullanmalarından dolayı; Ürdün, Hindistan, Malezya, Brezilya, Malta gibi
- Birçok açıdan avantajları bir arada bulduran ülkeler; Coğrafi konum, Turizm ülkesi olması, sağlıkta ileri teknoloji, kaliteli sağlık hizmeti sunumu, ekonomik fiyatı vb. Türkiye, Malezya, İsrail gibi

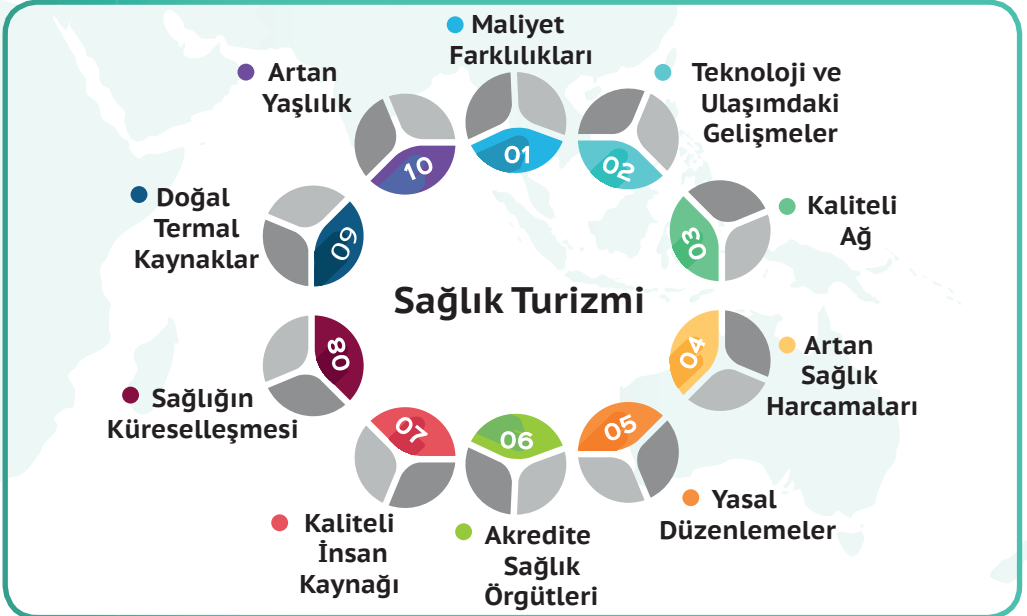
Sağlık turizminde diş, göz, estetik, kalp-damar ve eklem protezleri, kısırlık tedavisi, tüp bebek, cerrahi girişimler gibi başlıklar ön plana çıkmaktadır. Ancak hemen hemen her türlü sağlık hizmeti sunumunun talep edildiği görülmektedir. Basit tetkikler için veya bir hastalığa yönelik kontrol ve muayene için sınır aşırı sağlık hizmeti alan hastalarda azımsanmayacak sayıda. Önceleri ileri teknolojili modern altyapıya sahip olması, sağlık bakım hizmetlerinin kalite standartlarının yüksek olması, ulaşım kolaylığı sağlık turizminde önde olan ülkelerin ortak özellikleri olarak tanımlanırken artık ülkeden daha çok sağlık merkezine ait özelliklerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Sağlık turizminin gelişmesinde çok çeşitli faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Hastaların tedavi maksatlı seyahat etmelerinin farklı nedenleri bulunmaktadır. Bunları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

- Dünya da yaşanan küreselleşme süreci
- Uzun bekleme süresi
- İleri donanım ve teknolojiye sahip, bilimsel anlamda dünya çapında etkinliği fazla olan ülkelerde tedavi olma isteği
- Bilgi - İletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler
- Ülke sağlık sistemlerinde yaşanan problemler
- Ürün çeşitlemeleri
- Tüketicilerin bilinçlenmesi, sektörlerin yeni pazar arayışları
- Avrupa Birliği (AB) gibi dinamikler
- Gelişmiş ülkelerde tıbbi hizmetlerin pahalı olması ve aynı hizmetin başka ülkelerde daha ucuza alınabiliyor olması
- Hastanın başka bir ülkede, kendi ülkesinde bulunan sağlık hizmetinden daha kaliteli bir hizmet alabilmesi

- Sahip oldukları sağlık sigortası ile ilgili sorunlar
- Kronik hastaların ve yaşlıların veya engellilerin başka ortamlara gitme ve tedavi olma isteklerinin oluşması
- Uyuşturucu ve farklı bağımlılıkları olan kişilerin farklı veya daha uygun ortamlarda olma istekleri
- Ülkelerindeki sağlık maliyetlerinin yüksek olması,
- Bazı ülkelerde sağlık sistemlerinin yeterli düzeyde olmaması,
- Yaşlı nüfusun fazla olması,
- Tatil alışkanlığı da olan turist kitlesinin gezerken aynı zamanda kronik hastalıklarına da çare bulma isteğinde olması.

Şekil 1: Medikal turizmin etken faktörleri

Gelişmiş ülkelerde sağlık hizmetleri sunumu yüksek maliyetlidir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde yaşanan nüfus için harcanan sağlık giderlerinin payı her geçen gün artmaktadır. Artan sağlık giderleri sosyal güvenlik kurumlarını, sigortaları ve diğer geri ödeme kurumlarını sıkıntıya sokmaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülkelerin sosyal güvenlik ve özel sigorta kurumları, diğer kaliteli sağlık hizmeti sunan ülkelerle anlaşmalar yaparak sağlık hizmeti maliyetini düşürmeye çalışmaktadır.

Günümüzde sağlık açısından sınırlar çok belirleyici değildir. Öyle ki vize uygulamalarında bile sağlık hizmeti alma amaçlı müracaatlar belirli zorunluluklar yerine getirildiğinde hızlanmakta ve kolaylaşmaktadır. Avrupa Birliği özelinde ise hastalar sadece kendi ülkelerinde değil, diğer AB ülkelerinden de doktor seçme özgürlüğüne ulaşmışlardır.

Artık insanlar, sağlık sorunlarının çözümü için, sadece kendi ülkelerindeki sağlık imkânlarını ve giderlerini değil; başka ülkelerdeki en iyi tedavi ve fiyat imkânlarını karşılaştırarak hareket etmektedir. Sağlık sektörünün sorunları, hastanelerdeki yığılmalar ve uzun bekleme süreleri, yüksek tedavi maliyetleri, hizmet sunum kalitesi vb. sorunlarla karşılaşan bilinçli hastalar için diğer ülkelerden de faydalanabilme imkânlarının olması, sağlık turizmini başlı başına bir sektör haline getirmiştir. Ülkemiz maalesef bu potansiyelden yeteri kadar faydalanamamaktadır.

Sağlıkla ilgili tüm işlemler dahil olmak üzere estetik ameliyattan tüp bebeğe, saç ektirmeden, diş tedavisine, kadar insan sağlığıyla ilgili geniş bir alanı kapsayan “konaklama tesisleri, ulaşım sektörü, hastaneler, termal sağlık tesisleri, SPA merkezleri ve sağlık kürü merkezleri” gibi yerler sağlık turizminde hizmet vermektedir.

Son yıllarda, nitelikli düzeyde sağlık hizmetleri sunulması dolayısıyla ülkemize çeşitli ülkelerden tedavi amacıyla sınır aşırı hastalar gelmektedir. Bu amaçla 2000’li yıllar sonrasında ülkemizde kamu sağlık hizmetlerine ek olarak özel sektörün de sağlık amaçlı dünya daki örnekleri ile yarışabilir yatırımlar yaptığını görmekteyiz. Bunun sonucunda, özellikle İstanbul, Ankara, Bursa, Antalya, İzmir gibi büyük illerde Avrupa standartlarının ötesinde özel sağlık kuruluşları sayısı artmıştır.

Ülkemizin artan prestiji, mevcut coğrafi konumu, sağlıkta dönüşüm projesi ve turizmdeki olumlu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda sağlık turizminin ülkeye getireceği ekonomik değer in boyutlarını tahmin etmek mümkündür. Ayrıca yetmiş ve eğitimli insan gücü sağlık turizminde Türkiye'nin önemli avantajları arasındadır.

Türkiye'nin sağlık turizmi sektöründe başka önemli artıları da vardır. Özel sağlık kurumlarının ve bazı devlet hastanelerinin dünya standartları seviyesinde altyapısı, sağlık çalışanlarının başta hekimler olmak üzere deneyim ve eğitim seviyesi yanında diğer ülkelere göre fiyat ucuzluğu avantajları ve eşsiz doğal ve tarihsel zenginlikler gibi özellikler, ülkemizin başlıca avantajlarıdır.

Bu avantajları ekonomik değere dönüştürmek için Türkiye, sektörde yeni atılımlar yapmak amacıyla çalışmaktadır. Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu'nun (SATURK) kurulması bunun ilk ayağıdır. Aynı şekilde Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu tarafından sağlık turizmi hastanelerinin belirlenmesi, dünya çapında önemli projeler olan Şehir Hastaneleri projelerinin artık hayata geçme sürecine girmesi ülkemizin hedefleri doğrultusunda atılmış önemli adımlardır. Bunun yanında özel sağlık sektörü kesimlerinin SATURK içinde temsiliyeti gerek mevzuat ve gerekse tanıtım ayağında aktif rol alacak olmaları, bu sektörde geleceğe umutla bakmamızı sağlamaktadır.

Türkiye'de sağlık turizminin gelişmesi için iklim, doğa, tarih, hastaneler, insan kaynağı, teknolojik imkanlar, uzmanlıklar, uygun fiyatlar, termal kaynaklar gibi avantajlara ilave edilmesi gereken önemli bir halka ise sağlık hizmeti alım talebinde olan bireyler ile Türk sağlık sektörünü buluşturacak profesyonel "sağlık turizmi aracı kurumları" yapısının güçlendirilmesi ve koordine edilmesidir. Bu açığın hızla kapatılması için gerekenler yapılmaktadır.

Ülkemiz 40.000.000 turistik ziyaret amaçlı insanı ağırlamış iken sadece 220.000 kişi sağlık turizmi amaçlı ziyarette bulunmuştur. Başka bir deyişle sağlık turizmi için ülkemize gelen turist sayısı toplam turist sayısı içinde % 0.55 gibi oldukça düşük bir orandadır. Tatil amaçlı bu kadar yüksek sayıda tercih olmasına rağmen en az konaklama tesisleri kadar kaliteli hizmet sunan sağlık tesislerimize başvuru sayısının düşüklüğü üzerinde önemle durulmalıdır.

Sağlık Turizmi Faaliyetinin Büyüklüğü

Tüm dünya da sağlık turizmi alanında hızlı bir ilerleme söz konusudur. Bu ilerleme büyük bir pazar oluşturmuş ve birçok ülke bu pazardan pay alabilmek için yarışa girmiştir. Sağlık turizminden büyük pay alabilmek için bazı faktörler öne çıkmaktadır. Potansiyel sağlık turistleri, tedavi görmek için araştırma yaptıklarında “Neden Türkiye?” sorusuna alacakları yanıt çok önemlidir.

Sağlık turizmi alanında Türkiye, özellikle son 10 yıllık süreçte önemli gelişmeler kaydetmiş olmasına rağmen sektörde güçlü olan ABD, Hindistan, Tayland, Macaristan gibi ülkeler ile henüz başabaş düzeyine gelememiştir.

Sağlık turizmi, dünyanın en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerinden biridir. Sağlıklı yaşam talebine bağlı sınır aşan hareketlilik, dünya ekonomisinde başlı başına bir endüstri haline gelmiştir.

Sağlık Turizmi Sunumunda Paydaşlar

Şekil.2. Sağlık Turizminde Paydaşlar

Sağlık turizmi, hizmetler sektörünün bir parçasıdır ve Dünya Ticaret Örgütü tarafından “Mesleki Hizmetler” ana başlığının altında “uzmanlık gerektiren hizmetler” alt başlığı grubunda listelenmiştir. Uzmanlık gerektiren hemen tüm işlerde olduğu gibi sağlık turizminde de çok paydaşlı bir çalışma esastır. Paydaşların tamamı değişik düzeylerde olsa da güçlü bir sektör yapılanması için her birinin etkinliği önemlidir. Hizmet sunumu açısından sağlık kurumları sektörünün ana unsuru olsa dahi ilgili tesise doğru hareketliliğin sağlanması ancak iyi bir ulaşım ağı ile olabileceğinden olmazsa olmaz bir paydaştır. Benzer şekilde güçlü bir geleneksel turizm sektörü ülkenin sağlık hizmeti alma açısından tercih edilebilirliğini artırmaktadır. Seyahat

acentaları ve aracı kurumlar hastaların sağlık hizmeti aldığı dönemde lojistik desteği almalarını sağlamakta böylece sorunsuz bir süreç yaşamalarını sağlamaktadırlar.

SAĞLIK TURİZMİNDE SUNULAN HİZMETLER

Sağlık turizminde sunulan hizmetler dört ana başlıkta incelenmektedir:

Yaşlı Bakım Hizmetleri; Herhangi bir şikâyeti olmayan ileri yaş bireylerin geçici süreli bir başka ülkeye bakım amaçlı seyahatlerinde verilen hizmetler.

Sağlığı Geliştirmeye Yönelik Hizmetler; (Alternatif tamamlayıcı, SPA Wellness, termal kaynaklı sağlık, bitkisel tedavi, masaj vb)

Rehabilitasyon Hizmetleri; (diyaliz, bağımlılıkla mücadele programı gibi)

Tedaviye Yönelik Hizmetler; Medikal Turizm (estetik, ameliyat, kalp ameliyatı, göz ameliyatı, kanser tedavisi vb.

1) Medikal Turizm (Tıp Turizmi)

Dünya çapında uygulanan politikalar sonucunda sağlık; ticari, sosyal, kültürel ve siyasi açılardan üzerinde en çok durulan küresel pazar alanları arasında yerini almış ve serbest piyasa ekonomisi içerisinde getirisi yüksek olan bir alan olarak önemini arttırmıştır. Medikal turizm, bir başka deyişle tıp turizmi ya da sağlık hizmeti alma amaçlı seyahat ise, yakın zamanda daha belirgin ortaya çıkmış bir olgudur.

Yaşanılan coğrafi bölge ve/veya sosyokültürel ortam, farklı istek ve beklentiler oluşturmuş olsa dahi, insan olmanın temel şartı olarak, hangi ülke, sosyal sınıf, etnik köken, dini inanıştan olursa olsun tüm insanların temel isteği ve beklentisi, güvenli bir ortamda kaliteli sağlık hizmetlerini almaktır. Sağlık turizmi; kısaca bireylerin hem koruyucu hem tedavi edici hem rehabilite edici hem de sağlığı geliştirici hizmetleri almak amacı ile yaşadıkları ülke dışında bir ülkeye ziyaretleridir. Medikal turizm ise tamamen tıbbi bir tanımlama olup “tedavi amacı ile” yapılan sınır ötesi hareketliliği kapsar. Başka bir deyişle hizmet sunan bakış açısından medikal turizm; bireyin bozulan sağlığının iyileştirilmesi amacıyla sunulan hizmetler bütünüdür.

Önceleri insanlar, büyük oranda, üyesi olduğu geri ödeme kurumlarının veya sigorta şirketlerinin karşılamadığı ameliyatlara için yurt dışına giderlerken, bugün, göz ameliyatlarından, kalp ameliyatlarına, kalça/diz protezlerinden, kanser cerrahisine ve hatta organ nakillerine kadar geniş yelpazede işlem için yaşadıkları ülkeden başka ülkelere gitmektedirler. Gelişmiş ülkelerde tedavinin çok pahalı olması, uzun bekleme sıralarının bulunması, sağlık masraflarının sigorta kapsamında olmaması ya da çok az kısmının sigorta tarafından karşılanması, az gelişmiş ülkelerde ise kendi ülkesinde tesislerin ve imkanların yetersizliği gibi temel nedenlerden sağlık hizmetlerinin daha düşük maliyetli veya daha kaliteli hizmet sunan ülkelere temin edilmesi eğilimi artmaktadır. Sağlık turizmi uzman doktorlar, hemşireler ve diğer sağlık personeline (fizyoterapist, diyaliz teknisyeni, odyoterapist gibi) sağlık tesisinde yapılan tıbbi bakımı, özel diyetleri, akupunktur, bitkisel tedavi gibi yöntemleri içeren özel sağlık bakım hizmetlerini kapsamaktadır.

Tarih öncesi çağlardan beri insanların geleneksel olarak fetih, savaş, keşif, tatil, dinlenme, eğlenme ve kültür gibi amaçlarının yanı sıra sağlık amaçlı olarak seyahat ettikleri de bilinmektedir. Avrupada 18. yüzyılda kaplıcalara gitmenin halk arasında yaygınlaşması sayesinde sağlık turizmi hareketlerinin başlangıcına kaplıcaların öncülük ettiği söylenebilir. 19. yüzyılda uzak kolonilerde ve tropik iklim bölgelerinde tedavi amaçlı turizm hareketleri görülmüştür.

İnsanların herhangi bir gerekçe ile sınır aşırı ülkelere giderek tıbbi tedavi ya da operasyonları bu ülkelerde gerçekleştirmeleri ile oluşan hasta hareketi medikal turizm olarak tanımlanır. Medikal turizm, insanların tedavi amacıyla deniz aşırı seyahatlerindeki hızlı artışla birlikte küçük ama önemli pazar olarak ortaya çıkmıştır ve dünya genelinde oldukça hızlı bir gelişme göstermektedir. Özellikle kendi ülkelerinde yüksek tedavi masraflarının yanı sıra tedavi ya da operasyon için uzun bekleme sürelerine katlanmak durumunda olan insanlar bu seyahatlere gittikçe artan oranda katılmaktadır. Tedavilerin giderleri hastaların bulunduğu ülkeye göre % 30, % 40 ve hatta bazı durumlarda % 60'a varan maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Medikal turizmin gelişmesinde en önemli etkenler düşük tedavi giderleri ve kısa bekleme süreleridir. Bunların yanı sıra, gelişen tıp teknolojisi, düşük ulaştırma giderleri ve sosyal medya ile sınır tanımayan pazarlama gibi etkenler hastaların yaşadığı ülke dışındaki hastanelerde sağlık hizmeti almasını kolaylaştırmaktadır.

Bugün için medikal turizm pazarında günümüzde güney ve güneydoğu Asya ülkeleri hakim durumdadır, ancak çok sayıda ülke de pazardan pay almaktadır. Dünya da 2015 yılı sonuna kadar sağlık turizmi ekonomik büyüklüğünün 150 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. Medikal turizm pazarında talep Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Orta Doğu olarak üç bölgede yoğunlaşırken, bu bölgelerdeki talebin destinasyonlara dağılımı bakımından; Avrupalı medikal ziyaretçilerin favori ülkesi Hindistan, Malezya ve Tayland'dır. Malezya İslami referansı nedeni ile Ortadoğu pazarına

da hakimdir. Singapur ise Japon pazarının temel destinasyonudur. Kosta Rika, Kolombiya ve Küba doğal olarak Orta Amerika pazarına yönelmiştir. Meksika ise hemen hemen tüm hastaları ABD'deki Kaliforniya, Arizona, New Meksiko gibi komşu eyaletlerden almaktadır. Avustralya çıkışlı hastaların en sık tedavi amaçlı ziyaret ettikleri ülkeler ise Singapur, Tayland ve Malezya olmaktadır.

Medikal turizm için dünya daki en önemli bölge şu an için kuşkusuz Asya kıtasıdır. Bölge yılda en az 2 milyon medikal turizm amaçlı hastayı çekmektedir. Hindistan, Singapur ve özellikle Tayland gibi ülkelerde bu faaliyetin kapsamı şaşırtıcı boyutlara ulaşmıştır. Tayland'da medikal turizm hareketleri 70'li yıllarda cinsiyet değişimi operasyonları ile başladığında ülke olarak sağlık turizminin gideceği büyüklük fark edilmiş ve yapılan çalışmalarla daha sonraki yıllarda öncelikle estetik cerrahiye yönelim göstermiştir.

Sağlık turizmi amaçlı sınır aşırı hareketliliklere ait veriler çok büyük değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenlik verilerin ayrıştırılmasının zorluğundan (hastalar ve/veya yakınları), medikal turizm amaçlı ziyaretçileri ayrıştıran hiçbir düzenli istatistik formatının olmamasından ve medikal turizm kavramının ülkeden ülkeye farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin bir ülkeye saç ekimi için sağlık hizmeti almak amacıyla giden hasta yanında işlemden sonraki 5 gün birlikte kalacakları eşi ve çocuğu ile gittiğinde bazı ülkeler bu ailenin ziyaret gerekçesinin sağlık hizmeti almak olduğundan tüm harcamalarını sağlık turizmi kapsamında değerlendirirken bazı ülkeler sadece sağlık hizmeti için ödenen meblağı sağlık turizmi geliri olarak göstermektedir.

Medikal Turizmin Gelişimini Sağlayan Etkenler

Sağlık turizminde yer alabilme koşulları ve elde edilecek başarının sürdürülebilirliğinin temel bazı kriterleri bulunmaktadır. Sağlık turizmi içinde yer alan kişilerin, önemli bir kısmının görece bizden daha iyi bir ekonomik bölgeden geldiği ve bizdeki hizmeti tercih edebilmeleri için en az onların buldukları bölgede verilen sağlık hizmeti kalitesinde bir hizmeti daha az maliyetle talep ettikleri unutulmamalıdır. Dünya genelinde medikal turizmi geliştiren birçok etken mevcuttur.

Bu etkenleri basitçe aşağıdaki şekilde irdelemek mümkündür;

- Artan cepten harcamalar:** ABD, Kanada gibi gelişmiş batılı ülkelerde, sağlık hizmetleri sunumunda kamunun payının çok azalması ve özel sektöre devredilmesi nedeniyle sağlık harcamaları ülke ekonomisini etkiler boyuta gelmiştir. Önceleri kamunun sistem dışına çıkması ile kendilerine geniş bir alan bulan sağlık sigorta poliçe sağlayıcıları ise kısa bir süre sonra hastanelerin talep ettiği ücretlerin tahsil edilen sigorta rakamları ile karşılanmasının güçlüğüne görmüşlerdir. Bunun üzerine birçok işlem geri ödeme sisteminden çıkarılmıştır. Toptan sağlık hizmeti poliçesi yerine medikal hizmet odaklı poliçelere dönülmüştür. Bu da birçok hastalığın kapsam dışı kalmasına neden olmuştur. Sonuçta cepten ödemeler arttığı gibi daha ucuz tedavi yöntemleri de araştırılmaya başlanmış ve ülke dışında tedavi seçenekleri gündeme gelmiştir.
- Fiyat farklılıkları:** Genel olarak sağlık turizminin, özel olarak da medikal turizmin gelişmesinde en temel etkenlerden biri ülkeler arasındaki fiyat farklılıklarıdır. Koroner ameliyatlara, kalça/diz protezi, onkolojik ameliyatlara gibi özellikli cerrahi müdahalelerde çok önemli fiyat farklılıkları vardır. Örneğin, ABD'de 70.000 Dolara mal olan koroner bypass Türkiye'de 12.500 Dolar civarında tamamlanmaktadır. Tüm seyahat giderleri eklendiğinde 17.000 Dolar civarında bir rakama aynı tedavi aynı kalitede ve güvende Türkiye'de alınabilmektedir. Bu durum cepten ödeme yapan bireylerin tercihlerini etkilediği gibi geri ödeme kurumları için de cazip bir seçenek olarak görünmektedir. Önümüzdeki yılların geri ödeme kurumları ile ülkeler ya da hastane gruplarının kitlesel anlaşmalar yapacağı bir döneme geçişe neden olacağı kaçınılmazdır.
- Bekleme listeleri:** Batı ülkelerinde uzun bekleme listeleri özellikle hayatı tehdit eden ya da ıstırap veren hastalığı olan insanları başka seçenekler araması konusunda zorlamaktadır. Örneğin, gelişmiş bir batı ülkesinde prostat kanseri ameliyatı için 6 ay, kalça protezi için 15 ay beklenebilmektedir. Oysa ki, Hindistan'da bu bekleme süresi en fazla 10 gün, Tayland ve Türkiye'de ise operasyon öncesi tetkik ve değerlendirme periyodu olmak üzere en fazla 3 gündür. Üremeye yardımcı tedavilerin batı ülkelerinde aynı şekilde uzun süreler alması turizm dünyasında "kısırlık turistleri" diye adlandırılan yeni bir grubun oluşmasına neden olmuştur.
- Akreditasyon:** Sağlık turizminde başarı hikayelerine bakıldığında fiyat ve bekleme süreleri kadar uluslararası standartlara, sertifikasyonlara ve akreditasyonlara sahip tesislerin önemli bir avantaj yakaladığı görülmektedir. Uluslararası standart, sertifikasyon ve akreditasyonların

- medikal turizm hizmetine talip olan sağlık tesislerine uygulanması, ilgili tesislerde uluslararası kalite güvencesinin sağlandığının da göstergesi olabilir. Kalitenin en önemli bileşenlerinden birinin güvenlik olduğu gözardı edilmemelidir. Sağlık turizminde ilerleme kaydetmek isteyen tesislerin uluslararası kalite sistemlerini, özellikle sağlığa yönelik güncel mesleki sertifikasyon ve akreditasyonları uygulaması, nerdeyse bir zorunluluktur. JCI, TEMOS ya da ACHSI gibi akreditasyon sistemleri sigorta geri ödeme kurumlarının tedavi amaçlı seyahatleri kolaylaştırmasının önünü açmıştır. Sağlık hizmeti sunumuna talip olan ülkelerin sağlık kuruluşlarını akredite etmeleri ya da akreditasyon için teşvik etmeleri bu sektörün gelişmesini hızlandırıcı bir etken olmuştur. Örneğin, Amerika'daki "JCI - Joint Commission International" çoğunluğu ABD, Türkiye, Tayland, Hindistan, Dubai ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde bulunan 300'den fazla yabancı sağlık tesisini akredite etmiştir.
- **Aracı kurumlar:** Medikal turizm konusunda aracı kurumların devreye girmesi ile bu amaca dönük aracı kurumlar (facilitator) hastaların daha kolay seyahat etmesini sağlamaya başlamıştır. Nitekim ABD Seyahat endüstrisi pazardaki bu önemli fırsatı görmüş ve aracı kurumlar ABD'deki maliyetlerle karşılaştırıldığında % 80'lere varan tasarruf sağlama iddiasıyla, uçak bileti, konaklama ve ameliyat masraflarını içeren sağlık turizmi paketleri düzenlenmiştir. ABD'de 250.000 Dolarlık bir kalp damar ameliyatının her şey dahil bir şekilde aracı kurumlar üzerinden Tayland'da 50.000 Dolara tedavisinin sağlanması iyi bir örnektir. Bu bağlamda hastaların evlerinden alınıp tüm işlemlerin takip edildiği ve akabinde evlerine bırakıldığı bir süreç yönetimi aracı kurumlar tarafından sağlanmış olacaktır. Bu sayede hastalar ya da sigorta kurumları paket ödeme yapacaklarından görünmeyen giderler (hidden cost) korunmuş olacaktır.
- **Kapsam dışı tedavi:** Çoğu batı ülkesinde kozmetik, diş ameliyatları ve estetik amaçlı operasyonların sağlık sigortası kapsamı dışında tutulması ve bu tür sağlık hizmetine ihtiyaç duyan insanların varlığı yabancı ülkelere ucuz tedavi arayışlarına girilmesine yol açmıştır. Tüm hastalara yapılan işlemler açısından sağlık turizmi potansiyeli tek tek değerlendirildiğinde, diş tedavisi amaçlı başka ülkelere ziyaretlerin sayısal olarak sağlık turizmi sektörünün en büyük payını oluşturduğu görülecektir. Gelişmiş ülkelere yapılacak bir diş implantı için ödenecek ücret ile Türkiye'de implant yanında 3 kişilik bir ailenin bir haftalık tatili mümkün görünmektedir.
- **Uluslararası anlaşmalar:** Medikal turizm dünya genelinde önemli bir dış kaynaktan yararlanma alanı durumuna gelmiştir. Japonya örneğinde olduğu gibi emeklilere dönük bakımevleri ve gerontoloji hizmetlerinin ülke içinde verilmesi yerine, bu hizmetlerin daha düşük fiyatlara verildiği ülkelere insanların gönderilmesi tercih edilmektedir. Bu sayede hem maliyet etkin bir çözüm üretilmiş olmakta hem de kendi çalışan gücü daha stratejik alanlarda kullanılabilir. İngiltere'de NHS, Hindistan ile medikal hizmetlerin sunumu konusunda alt sözleşmeye (outsourcing) sahiptir. Turizm alanında hizmetlerin dış kaynaktan yararlanılmasına en iyi örnek Japonya'dan verilmektedir. Bunun yanında ABD'de eyaletlerde mevcut özel sigorta şirketlerinin JCI akredite uluslararası hastanelerde yaptığı anlaşmalar gün geçtikçe artmaktadır.
- **Yaşlı nüfus:** Günümüzde gelişmiş ülkelere 65 yaşın üstündeki nüfus yüzde 20'leri yakalamış durumdadır ve 2050 yılında yaşlı nüfus oranının yüzde 50'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bunun yanında bu orandaki yaşlılara hizmet için istihdam edilmesi gereken üretken nüfusun daha çok finans ve teknoloji sektöründe istihdamının zorunluluğu önemli

bir sorun olarak ortaya çıkarmaktadır. Yaşlı sağlık bakımının sınır ötesinde belirlenmiş hizmet standartlarını sağlayan ülkelerde verilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum sağlık turizmi için önemli bir pazar yaratmaktadır.

- **Sağlıklı yaşam:** Yaşlanan nüfus yanında genç insanların da artık beden ve ruh sağlığına daha fazla önem vermesi buna bağlı olarak sağlıklı yaşam tarzının benimsenmesi; kozmetik cerrahi, termal sağlık tesisleri, fitness merkezleri, mental rehabilitasyon klinikleri gibi oluşumlara talep artışına yol açmıştır.
- **Emeklilik fonları:** Medikal turizmin değişik ve hızla gelişen bir türü de “sınır-ötesi emeklilik” hayatı olarak değerlendirilebilecek yeni yaşam tarzıdır. Başka ülkelerdeki yaşlılar için sağlık bakım merkezleri bu kategorideki insanları çekmektedir. Türkiye’de bu kategorideki Almanya, Rusya, İngiltere ve Kuzey Avrupa ülkelerinden gelen emeklilere hitap eden Alanya, Kuşadası ve Marmaris gibi bölgeler mevcuttur. Almanya gibi bazı ülkelerde “Bakım Sigortası” sisteminin 1995 yılından beri uygulanması yaşlılara ve engellilere dönük sağlık hizmetleri bakımından önemli bir finansman kaynağı olmaktadır. Bu uygulamada emeklilerin en az 6 aylık süre ile konaklama izinlerinin sağlanması ve bankacılık hareketlerini (maaş çekme, hesaptan ödeme yapma gibi) yapabilecekleri imkanların sağlanması gerekmektedir. Bu grup diyabet, hipertansiyon, astım gibi bilinen ve düzenli bakıma ihtiyacı olan “kronik hastalığa sahip yaşlılar” grubudur.

Akreditasyon	👍👍👍👍👍
Affiliasyon	👍👍👍👍
Sınır ötesi sigorta kapsam anlaşması (ilgili sigortalılar için)	👍👍👍👍👍
Profesyonel eğitilmiş sağlık personeli (board certified vb)	👍👍👍👍
Sağlık tesisinin tıbbi teknolojisi	👍👍👍👍
Çalışan hekimlerin bilimsel etkinliği	👍👍👍👍
Fiyat farklılığı	👍👍👍
Entegre Tesis (Hastane + Otel + rehabilitasyon tesisi)	👍👍👍
Kurumun ülke dışı sağlık tesisinin bulunması	👍👍
İngilizce konuşulan sağlık tesisi	👍👍👍
Güçlü web alt yapısı	👍👍👍
Hasta temsilcisi destek elemanları	👍👍👍
Profesyonel aracı kurum yapılanması	👍👍👍👍
Ülkede sağlık turizmi politikası ve muhatap kurum bulunması	👍👍👍
Ülkenin sağlık endüstrisi gücü	👍👍👍
Ülkenin politik gücü	👍👍👍👍
Ülke içi siyasi problemler	👍👍👍
Ülkenin geleneksel turizm gücü (tarihi ve kültürel miras)	👍👍
Din ve Kültür Benzerliği	👍👍
Uçuş süresi	👍👍
Malpractice yasası	👍👍👍

Grafik.1: Sağlık tesisleri açısından sağlık turizminde etken faktörlerin etki gücü değerlendirmesi

Medikal Turizmin Gelişmesini Kısıtlayan Etkenler

Dünya genelinde ülkelerin medikal turizminin gelişimini kısıtlayan birçok etken vardır. Bu etkenleri basitçe aşağıdaki şekilde listelemek mümkündür;

- **Güven ve Kalite sorunu:** Medikal turizmin gelişmesindeki en büyük engel, gelişmekte olan ülkelerdeki tıbbi müdahalelerin kendi ülkelerindeki düzeyde ve kalitede olmadığına dair güven sorunudur. Özellikle Güney ve Güneydoğu Asya'daki tedaviler sırasında ve sonrasında hijyen koşullarının yeterli olmadığı konusunda batı ülkelerinde önemli kuşkular ve şikayetler vardır. Bu nedenle sektörün en önemli destekleyici faktörü olan cazip fiyatlı tedavi seçeneğinin bazen çok daha pahalıya mal olabileceği konusunda ciddi endişeler oluşmaktadır. Bu nedendir ki medikal turizm konusundaki tanıtımlarda özellikle teknoloji, akreditasyon ve yabancı ülkelere alınmış eğitim gibi referanslara öncelik verilmektedir.

- **Geri dönüş sağlık güvencesinin eksikliği:** Gelişmiş ülkelerde sigorta kapsamında yapılacak işlemlerin maliyetinin yüksek olması nedeniyle alternatif tedavi seçeneği olarak sağlık turizmi kapsamında yurt dışına seyahat eden hastaların bu süreç sonunda ülkelerine döndüklerinde tedavisini oldukları hastalıkların takip, kontrol ve komplikasyonlarının sigorta kapsamında değerlendirilmemesi ve hatta kişinin aldığı karar nedeniyle tamamen sigorta sistemi dışına çıkarılması sağlık turizmi düşünen hastalar için önemli bir tehdittir. Basit bir örnek vermek gerekirse tedavisini ülke dışında olmuş ve sorunsuz bir şekilde ülkesine dönmüş bir kişi bu işlemde bir kaç yıl sonra Hepatit B nedeniyle hastalandığında sigorta sistemi bu hastalığa bağlı hiçbir tetkik ve tedaviyi üstlenmemektedir.
- **Bireysel ekonomik faktörler:** Gelişmiş ülkelerde insanların azımsanmayacak bir kısmı sağlık sigortası şemsiyesi altında koruma kapsamında değildir. Ayrıca sağlık sigortası kapsamında olan bireylerin önemli bir kısmı da sınırlı sağlık hizmeti için koruma altındadır. Sigorta koruması kapsamında olmayan veya sınırlı koruma altında olan bireyler her ne kadar sağlık turizmi adayı olarak görülseler dahi bu kişiler aslında düşük gelir düzeyine sahip bireylerdir. Bu grupların yani sigorta güvencesi olmayan düşük gelirli insanların yurt dışında

kendi gelirleri ile tedavi olmaları son derece zordur. Bu bireyler için paket fiyat önerileri ile tanıtım yapılmalıdır.

- **Dil sorunu:** Bir hastanın ideal koşullarda sağlık hizmetini alabilmesi için sağlık tesisinin kalitesi ve sağlık hizmeti sunan ekibin tecrübesi kadar hizmeti alan ile sunanın iletişim konusunda sorun yaşamamasının önemi aşıkardır. Dünya genelinde öncelikli iletişim dili İngilizce olarak benimsenmiş olsa dahi bu dili konuşamayan/anlayamayan ciddi sayıda insan sağlık hizmeti almak için sağlık turizmi kapsamında sınır aşırı seyahat yapmaktadır. Bu konuda hastanın sağlık tesisine kabulü öncesinde mutlaka tercih ettiği dil konusunda bilgi sahibi olunması ve uygun tercümanın hazır bulundurulması gereklidir.
- **Vize sorunu:** Gelişmiş ülkelerin topraklarına girebilecek olası göçmenleri ve yasal olmayan işgücü istihdamını engellemek ve kontrollü girişe izin vermek adına uyguladığı vize protokolleri mevcuttur. Uluslararası hukuk çerçevesinde müttekabiliyet esasınca konulan karşı vizeler bazen hastaların hareketliliğinde önemli gecikmeler gelişmesine neden olmaktadır. Tüm hastane rezervasyonlarını yaptığı halde vize alınmadığı için sağlık hizmeti almak için yaptığı planları iptal etmek zorunda kalan birçok hasta mevcuttur.
- **Akreditasyon sorunu:** Sağlık turizminde teşvik edici bir faktör olarak değerlendirilen akreditasyon süreci bazı durumlarda olumsuz etki de yapabilmektedir. Normal şartlarda akreditasyon alması gereken kurumların çoğu zaman objektif olmayan kriterler veya değerlendirmeyi yapan kişi/kurumlar tarafından hatalı derecelendirilmesi nedeniyle akredite olamaması ve bunun kamuoyunda duyulması önemli bir sorun doğurabilmektedir.
- **Kalifiye işgücü eksikliği:** Sağlık turizminin gelişmesinde en önemli faktörlerden biri olan düşük fiyat politikasının sağlanabilmesi adına hekim ve yardımcı sağlık personeli dışındaki destek personelinin belirli eğitim kriterleri dışında tercih edilerek maliyetin azaltılması yoluna gidilmesi zaman içerisinde hizmet sunum kalitesinin örselenmesine neden olmaktadır. Özellikle hijyen koşullarının sağlanması için çalışan personel ve görünmeyen çalışanlar olarak hizmet veren örneğin mutfak çalışanlarının hizmet kusurları tüm kuruma yansıyacak boyutta zarar verebilmektedir.

Yukarda sıralandığı üzere, medikal turizmi geliştiren etkenler kadar kısıtlayan etkenlerde mevcuttur. Bu nedenle profesyonelce yönetilmesi gereken bir denge ile çalışan bu sektörün iyi bir şekilde koordine edilmesi gereklidir.

Medikal Turizmin Geleceği

İnsanların sağlıklarına gösterdikleri özen arttığı, sağlık hizmetleri rekabetçi duruma geldiği ve maliyet farkları ana unsur olarak kaldığı sürece medikal turizm gelecekte daha hızlı bir artış gösterecektir. Özellikle kronik hastalıklı yaşlı bakımı, rehabilitasyon odaklı sağlık hizmetleri, onkolojik cerrahi, medikal onkoloji, kök hücre tedavileri, gen sekanslama, plastik cerrahi, obezite

cerrahisi gibi ana başlıklara olan talep artışının devam edeceği, böylece aşırı maliyetli olan bu uygulamalar için insanların sınır aşırı hizmetler için önemli talep oluşturacağı rahatlıkla ifade edilebilir. Aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi bugün için sağlık turizminin temel öğeleri olan, jinekolojik cerrahi, endokrinolojik hastalıklar, kalp ameliyatları, çocukluk çağı kalp cerrahisi gibi işlemlerin ise yakın gelecekte tüm dünya da yapılabilir olacağı tahmin edilmektedir.

Ortopedi	• Kalça, Diz, Bel ve Omurga
Kanser Tedavisi	• Teşhis, Cyberknife, Kök Hücre
Kalp İşlemleri	• Anjiyoplasti, Bypasslar, Kapakçık Değişimleri, Kök Hücre
Nakiller	• Karaciğer, Böbrek, Akciğer
Diş Tedavisi	• İmplantlar, Venerler, Kronlar
Bariatrik Cerrahi	• Mide Kelepçesi, Gastrik Bypass, Tüp Mide
Alternatif	• Akupunktur, Önleyici, Homeopati, Yöresel
Kök Hücre Tedavileri	• Alzheimer, ALS, Parkinson, Felç, Kalp
Estetik Cerrahi	• Yüz Germe, Göğüs İmplantları, Düzeltici
Kısırlık Tedavileri	• Tüp Bebek, Doğurganlık, Hormonal Bozukluklar
Rehabilitasyon ve Geriatrik	• Akut ve Kronik Durumlar, Geriatrik Bakım

Tablo.1. Medikal turizmde en sık talep edilen sağlık hizmeti türleri

Medikal turizmi geliştirmeyi amaçlayan ve bu sayede ekonomik büyüme hedefleyen ülkelerin sayısı giderek artmaktadır. Asya'daki sağlık turizminin başarısı küresel ilgiyi ve rekabeti artırmaktadır. Örneğin, termal sağlık turizm seyahatleri konusunda Güneydoğu Asya ülkeleri maliyetleri nispeten yüksek destinasyonlar olmasına rağmen, 2015 yılında 2,5 milyar Dolar gelir hedefiyle 1 milyon hastayı çekmek istemektedir. Bu hedef gerçekleşirse en az 20.000 yeni iş olanağı açılmış olacaktır. Dubai, Orta Doğu turistlerinin Asya'ya gitmelerini engellemek için Dubai Healthcare City projesini hayata geçirmiştir.

Sağlık turizmi gelişmiş ülkelerde orta gelir grubu ve üstündeki tüm grupları hedeflerken, gelişmekte olan ülkelerde üst gelir grubunu hedeflemektedir. Örneğin, Kenya veya Ukrayna gibi ülkelerin gelir düzeyi yüksek vatandaşları ülke dışındaki sağlık giderleri için her yıl milyarlarca dolar harcamaktadırlar. Japonya'da ise orta ve üzeri gelir grubuna sahip bireylerin basit sağlık hizmetleri için dahi ülke dışına örneğin Tayland veya Singapur'a gitmiş olmaları prestij olarak görülmektedir. Bunun yanında Japonya'nın yaşlı nüfusunu yabancı ülkelerdeki yaşlı sağlık bakım merkezlerine gitmeleri için teşvik etmesi ülkelerin sağlık turizmi sektörüne farklı katkı düzeylerini göstermektedir.

Sağlık turizmi konusunda gelişimin katlanarak devam edeceği ve sektörün düşük katma değerli ekonomiden yüksek katma değerli ekonomiye geçiş sürecini hızlandıracak bir potansiyele sahip olduğu öngörülmektedir. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) tahminlerine göre 2017 yılına kadar sadece ABD'den 23 milyon potansiyel hastanın 79,5 milyar ABD Dolarlık bir harcama yaparak denizaşırı ülkelere sağlık hizmeti alma talebi ile gideceği hesaplanmıştır.

Antik çağlarda insanların bugünkü Yunanistan, İtalya ve İç Anadolu ya da Doğu Anadolu'dan şifalı suları için Hierapolis (Pamukkale-Denizli) bölgesine olan sağlık arayış yolculukları ile

başlayan bu sektör insanoğlu yaşadığı sürece içerik ve format değişirse dahi hep var olacak bir sektördür.

Medikal Bakım Kapsamında Seyahat Eden Hastalar İçin AMA (Amerikan Tıp Derneği) İlkeleri

- Yurt dışında medikal bakım isteğe bağlı olmalıdır.
- Bakım için yurt dışına gitmeye yönelik mali teşvikler, teşhise ve tedaviye yönelik alternatifleri uygunsuz biçimde sınırlamamalı ve tedavi veya sevk seçeneklerini kısıtlamamalıdır.
- Mali teşvikler, yalnızca tanınmış uluslararası akreditasyon kurumlarınca akredite olmuş kuruluşlarda bakım için kullanılmalıdır.
- Tedavi sonrası bakım koordine edilmeli ve bakımın sürekliliğini sağlamalıdır.
- Bakım için yurt dışına gitmeye yönelik sigorta kapsamı, dönüşte tedavi sonrası bakımın maliyetlerini de içermelidir.
- Malpraktis mevzuatı katı olmalı ve kanun ile düzenlenmelidir.
- Hastalar/düzenleyici kurumlar, doktorların diploma ve bilimsel çalışma verileri yanında, tesislerin akreditasyon ve sonuç verilerine erişebilmelidir.
- Bilgilendirilmiş Onam: Hastalara, cerrahi işlemlerin uzun uçuşlar ve tatil faaliyetleri ile birleştirilmesinin olası riskleri konusunda bilgi verilmelidir.

2) Termal Sağlık Turizmi ve Spa-Wellnes Turizmi

Termal turizm, sağlık turizmi içerisinde değerlendirilen, içeriklerinde erimiş mineral bulunan maden sularının dinlenme, zindeleşme, tedavi vb. amaçlara dönük olarak kullanımından kaynaklanmaktadır. İnsanların yüzyıllardır çeşitli rahatsızlıklarını gidermek için termal su kaynaklarından yararlanma düşüncesi gelenek haline gelmiş olup, bugün daha çağdaş ve tıbben uygun ortamlarda sürdürülen bu gelenek, milyonlarca insanı sağlık turizmi bakımından ilgilendirmektedir.

SPA terimi; Latince “Salus Per Aquam” teriminin baş harflerinden oluşur ve “Su ile gelen iyilik/ sağlık” anlamına gelir. SPA terimi; 19. yüzyılın ilk başlarından itibaren suyun tedavi amacıyla farklı şekillerde kullanılmasıyla gelen sağlığı ifade eder.

Wellness terimi ise; akıl ve vücut sağlığında zindeliği ifade eder. Wellness Turizmi kapsamında ise; her türlü masaj, cilt bakımı, çamur banyosu, yosun tedavileri, talassoterapi girmektedir.

Denizden yararlanılarak insanların kendilerini ruhsal ve bedensel olarak daha sağlıklı hissetmeleri yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Dünya da ve Türkiye’de “Spa & Wellness” merkezleri uluslararası standartlardaki otel zincirlerinde bulunmaktadır. Son yıllarda oldukça popüler olan “Spa&Wellness Turizmi”ne yönelik Türkiye’deki otel işletmeleri de modern donanımlı ve hizmet kalitesi yüksek yatırımlarla dikkat çekmektedirler.

Grafik.2. Termal Sağlık Turizminin Sağladığı En Önemli Avantajlar

SPA'lar, Uluslararası SPA Birliği'nce kategorilere ayrılmaktadır :

Kulüp Spa: Fitness, gibi sağlık hizmetlerini sunan kulüplerdir. Ayrıca günlük kullanıma dayalı Spa hizmetleri de sunulmaktadır.

Günlük Spa: En yaygın Spa türü olup hizmetlerin profesyonelce yönetildiği günlük Spa hizmetleri sunulmaktadır.

Destinasyon Spa: Fiziksel sağlık ve eğitim amaçlı profesyonelce yönetilen hizmet programları ile yerinde konaklama yapılması yoluyla yaşam şeklinin gelişimi ve sağlığın artırılmasına yönelik hizmetler sunulmaktadır.

Medispa (Tıbbi Spa): Amacı öncelikle geniş kapsamlı sağlık ve wellness bakımlarını, geleneksel Spa hizmetlerinin ve tamamlayıcı tedavilerin bütünleştirildiği bir ortamda sağlamak olup tıbbi Spa profesyonelleri tarafından verilen uygulamaları da kapsar.

Mineral Kaplıca Spa: Kaynağından alınarak kullanılan doğal mineral, termal veya deniz suyu ile yapılan wellness-spa hizmetlerini ve hidroterapi uygulamalarını kapsar.

Resort Otel Spa: Bir tatil yeri veya otel içinde yerleşik şekilde profesyonelce yönetilen spa hizmetlerinin, sağlık ve iyileştirme ünitelerinde spa mutfağı münü seçeneklerinin günlük veya daha uzun süreli sunulması olup wellness ve fitness hizmetlerinin de sunulmasını kapsar.

Anti-Aging Tedavi ve Uygulamaları

Anti-Aging birebir kelime anlamı itibarı ile “yaşlılığa karşı” demektir. Anti-Aging uygulamaları kronolojik olarak gerçekleşen yaşlanmayı durdurmak anlamında değil vücudun bir bütün olarak orantılı ve sağlıklı yaşlanmasını sağlamak amacıyla kullanılır. Anti-aging tedavisi çok disiplinli bir bilim dalı ve uygulamalı tıp alanıdır. Yaşlanmanın altında yatan nedenleri ve yaş ile ilintili hastalıkları tedavi eder. Buradaki amaç genç yaş özelliklerine sahip sağlıklı ömrü geliştirmektir. Tamamlayıcı ve alternatif tıp disiplinleri, hasta için mümkün olan en uygun sonuca ulaşmak amaçlı bütüncül bir yaklaşımla kullanılır. Hastaya sadece hastalığı olan herhangi biri olarak değil bir bütün olarak bakan holistik (bütünsel) bir disiplindir.

Cilt dokusunu ve bağlayıcı hücreleri yenilemek, hormonal dengesizlikleri erkek ve kadında ayrı ayrı ele alarak dengelemek, cinsel gücü ve sağlığı artırmak, yaşlanma sonucu oluşabilecek hastalıklara karşı erken tanı ve önlem almak için yapılan bir uygulamalar bütünüdür.

Anti-Aging uygulamasında hedef, sağlıklı yaşlanmayı sağlamak, keyifli bir yaşlılık dönemi geçirilmesine yardımcı olmak, yaşlanma sonucu gelişen hastalanmaları önlemek, olası güç kaybını engellemektir. Yaşlanmanın etkileri günümüzde ölçülebilmekte ve değiştirilebilmektedir.

Anti-aging uygulamaları check-up ile başlar. Amaç doğal olarak yaşlanan organların sağlık durumlarının tespit edilip vücudun savunma mekanizmalarının yeterince güçlü olup olmadıklarını belirlemektir. Eğer organ sistemleri tam sağlıklı değil ise bazı anti-aging uygulamaları yapılamaz. Anti-aging check-up’da bir diğer amaç da kişinin doğru beslenip beslenmediğini ortaya koymaktır. Bu sebeple kan biyokimyasının detaylı olarak değerlendirilmesi önemlidir. Böylece insanların ileri yaşlarda yakalanabilecekleri hastalıklar, vücuttaki hormonlar ve maddeler belirlenir ve dengelenir. Anti-Aging teşhisi bireyseldir. Önce detaylı bir danışmanlık hizmeti ve laboratuvar tetkikleri ile başlar ve yaşlılığa özel parametrelerin ölçümleri için çeşitli imkanlar sunar.

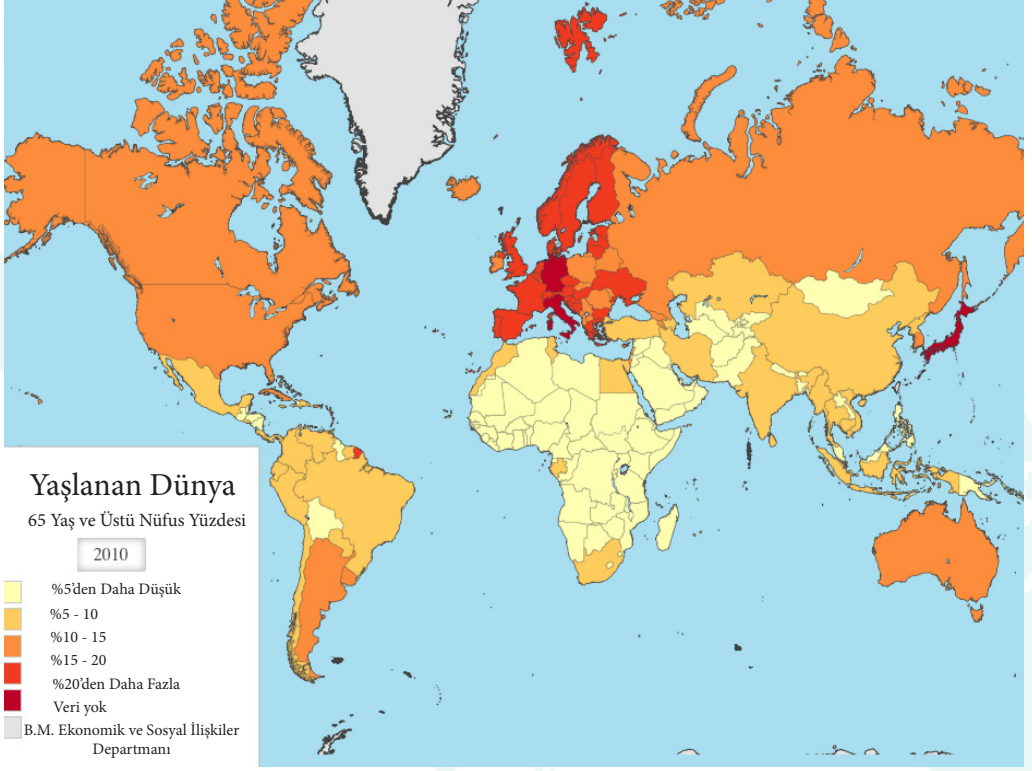
Anti-Aging programları yaş ilerlemesine bağlı olarak oluşan hastalık risklerini saptayarak gidermeye çalışan, bu yolla uzun ve sağlıklı yaşama ulaşmayı amaçlayan tıbbi tedavileri veya doğal uygulamaları içermektedir. Kişilerin sağlıklı yaşam konusunda teşvik edilip cesaretlendirilmesi sürecin önemli bir parçasıdır. Yaşlanmanın pek çok sebebi vardır, ama en önemli 3 faktörü büyük ölçüde kontrol edebiliriz: Serbest radikaller, hormonların azalması ve sağlıksız yaşam.

Genel olarak antiaging tedavisi ve uygulamaları aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir:

- Antioksidanlar: Vitamin A, Vitamin C, Vitamin E, Beta Karoten
- Hormon Replasman Tedavisi
- Masaj / Kiropraktik
- Aromaterapi
- Ayurveda
- Yoga, Meditasyon
- Egzersiz
- Akupunktur
- Nutrasötikler
- Homeopati
- Hipnoz

Anti-aging tedavi ve uygulamaları birçok spa ve wellness merkezinin parçası olarak sunulmaktadır.

3) Yaşlı Sağlığı ve Bakımı Turizmi

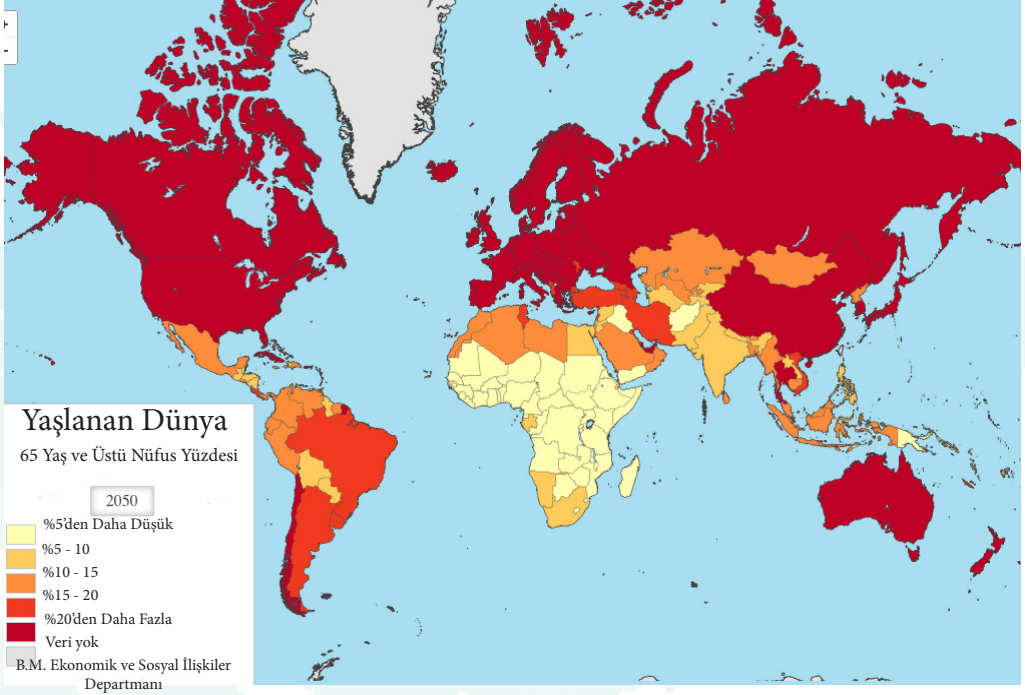

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki en önemli sorunlardan birisi de hızla artan 60 yaş üstü nüfustur. Gelişmiş ülkelerde doğum oranlarının azalması ve doğumda beklenen yaşam süresinin uzaması nüfusun ortalamada yaşlanmasına neden olmaktadır. Bu durum çalışan nüfusun orantısız olarak azalması ile sonuçlanmaktadır.

Çalışan nüfusun azalması üretimin dramatik düşüşü yanında geri ödeme kurumlarına olan maliyetin başka bir deyişle sosyal güvenlik giderlerinin artması sonucunu doğurmaktadır. Tüm bunların yanında siyasi olarak ve toplumsal beklentiler doğrultusunda ülkeler ekonomik açıdan büyümeye devam edebilmek için üretken nüfusa ihtiyaç duymaktadır.

Son yapılan çalışmalar göstermektedir ki 2025 yılında AB ülkelerindeki altmış yaş üzeri nüfus, yirmi yaşın altındaki nüfusu aşacaktır. Bugün için her yaşlı başına dört çalışabilir nüfus varken, tahminlere göre 2050 yılında bu oran ikinin altına düşecektir. Dünya nüfusunda en hızlı yaşlanma oranı Japonya ve Kuzey Avrupa ülkelerinde görülmektedir.

Yaşlı nüfusun giderek artması, üretkenlik çağındaki aile bireylerinin hemen tamamının daha iyi yaşam şartları için çalışıyor olması çekirdek aile yapısının bozulmasına ve sonuçta yaşlanan bireylere aile ortamında sağlanamayan bakım hizmetine ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır. Özellikle sağlıklı yaşlıların kişisel tercihlerinden uzaklaştırılmadan aktif ve ideal yaşam ortamlarının sağlandığı profesyonel yaşlı bakım hizmetlerini almalarının sağlanması yönündeki çabalar önemli bir sektörün doğmasını sağlamıştır.

Gelişmiş batı ülkelerinde tedavi ve yaşlı bakım hizmetlerinin maliyetleri çok yüksek olduğu gibi özellikle ileri uzmanlık gerektiren tıbbi işlemlerde tahammül edilemeyecek boyutta bekleme süreleri mevcuttur. Batı ülkelerinde yaşlı nüfus hızla artmakta ve bugün için birçok ülkede 60 yaş üstü nüfus oranı 15 yaş altı nüfus oranını yakalamış hatta geçmiştir. Yaşlanan nüfus kaçınılmaz olarak kronik hastalıkların yaygınlaşmasına dolayısıyla bakıma ihtiyaç duyan kişi sayısının artmasına neden olmaktadır. Artan emekli sayısı “çalışan genç nüfusun bakım hizmetlerinden çok sanayi ve finans sektörüne yoğunlaşması nedeniyle” ihtiyaç duyulan destekleyici bakım hizmetlerini başka yollardan karşılamak zorunluluğunu doğurmaktadır. Nitekim bazı batı ülkelerinde açılan ve “hospice” adı verilen bakım merkezleri için ihtiyaç duyulan genç bakım elemanlarının yetersizliği önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Gelişmiş ülkeler yaşlı bakım hizmetlerinin maliyetlerini düşürmeye çalışmaktadır. Az olan genç nüfusun bu ve benzeri merkezlerde teşvik edici uygulamalarla istihdamı ise ciddi maliyetlere neden olmaktadır. Maliyeti düşürmek için sigortaların kapsamını daraltma, katılım payını yükseltme gibi metotlar getirilmektedir. Ancak, yıllarca ülkeleri için hizmet vermiş olan bugünün yaşlı emeklileri hakettikleri hem kaliteli sağlık hizmetini hem de geniş kapsamlı bakım hizmetini talep etmektedirler.

İleri yaş bakım ve her yaşa hitap edebilen rehabilitasyon amaçlı bakım hizmetleri talebi yalnızca gelişmiş ülkelere ait olarak algılanmamalıdır. Nitekim Ortadoğu ve Orta Asya ülkeleri de ihtiyacı olan vatandaşlarının rehabilitasyonları için destinasyon tercihinde bulunmaktadırlar. Geri ödeme kurumlarının, üyelerinin talepleri doğrultusunda kaliteli bakım hizmetini bir şekilde temin etmesi gerekmektedir. İşte bu noktada görece olarak hizmet sektöründe istihdam sağlayabilecek, genç nüfusu olan ülkeler ön plana çıkmaktadır. Bugün için Türkiye, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Tayland, Hırvatistan gibi ülkeler bakım hizmetlerini sunmaya aday ülkeleri olarak değerlendirilmektedir.

Yaşlı Turizminin Alt Başlıkları:

Sosyal beklentiler doğrultusunda gelişmiş ülkeler yaşlılarının daha mutlu yaşamalarını sağlamak için çaba sarfetmekte ve onlara üretken oldukları zaman diliminde yaptıklarının karşılıkları vermeye çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda uygun şartlar ve kabul edilebilir maliyetlerle daha iyi bakım olanaklarının sunulabileceği ülkelere doğru yaşlı hareketliliğine izin vermek zorunluluğundadırlar. Bu zorunluluk yaşlı bakım turizmini doğurmaktadır.

Yaşlı bakımı rutin dışı birçok hizmet ve uygulama gerektirmektedir. Yaşlıların bakımı yaşlıların sadece günü geçirmelerini sağlamak odaklı; beslenme, banyo, ve basit günlük egzersizlerden arkasından TV başına oturtuldukları bir alan değildir. Yaşlılık nedeniyle fiziksel aktivite potansiyelleri gün geçtikçe azalan insanların mümkün olduğunca aktif tutulmaları yaşlı bakım elemanlarının uğraş alanlarını oluşturmaktadır.

Birçok ülke yaşlı bakımı ve yaşlı sağlık turizmi alanlarında çeşitli çözümler üretmişlerdir. Zaman içerisinde geliştirdikleri bu çözümleri pazarlayarak yaşlı bakımı endüstrisi ve ekonomisi yaratmışlardır. Ülkemizin de 2014-2018 tarih aralığı için geliştirilmiş 10. Kalkınma Planında yaşlı bakımı “İleri Yaş Turizmi” başlığı altında hedefler arasına alınmıştır. Bahsi geçen Kalkınma Planının detaylandırılmış eylem planında “Sağlık Turizmi Alanında Çalışan Personelin Nitelik ve Nicelik Olarak Geliştirilmesi” bir politika olarak vurgulanmıştır. Özellikle yeni kurulan “Sağlık Bilimleri Üniversitesi” ve “Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı” koordinasyonunda kurgulanacak yaşlı bakımında metod gelişimine yönelik araştırmalar yapılacaktır.

Yaşlı bakım hizmetlerine yönelik çalışmalarda kişiye özel farklılıkların sağlanabileceği (individually oriented) sistematik bütüncül hizmet anlayışı içinde planlama yapılmalıdır. Yaşlının bakımına yönelik yatırımlarda onların; fiziksel, ruhsal, bilişsel sorunları, alışkanlıkları, kültürel özellikleri, olası tıbbi ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Yaşlı bakım hizmetlerinde farklı uzmanlık alanlarından profesyonellerin koordine şekilde interdisipliner olarak çalışabildiği modeller geliştirilmelidir.

Tüm yaşlıların beklentileri aynı olmadığı gibi bazı yaşlıların eşlik eden hastalıkları ya da fiziksel kapasite farklılıkları yaşlı bakımı için alt uygulama alanlarının doğmasına neden olmuştur. Yaşlı turizmini birkaç alt başlığa ayırmamız mümkündür. Ülkemizin sağlayabileceği olanaklar göz önüne alındığında şu başlıklar altında gruplama yapılabilir:

- Sağlıklı yaşlı bakımı
- Kronik hastalıklara sahip yaşlı bakımı
- Rehabilitasyon ve tedavi öncelikli yaşlı bakımı
- Palyatif (Termal Dönem) yaşlı bakımı

Sağlıklı Yaşlı Bakımı

Akıl ve ruh sağlığı yerinde olan, kendi öz bakımını bağımsız bir şekilde yapabilen, bulaşıcı hastalığı, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı olmayan yaşlıya sağlıklı yaşlı denir. Sağlıklı yaşlı bakımı özünde yaşamsal aktiviteleri herhangi bir hastalık nedeniyle etkilenmemiş ancak moral-motivasyon amaçlı ya da belirli süreli ortam değişikliği amaçlayan yaşlılara sunulan hizmet grubunu tanımlamaktadır. Genel olarak Kuzey Avrupa, Japonya ve ABD gibi gelişmiş ülkelerdeki 65 yaş üstü nüfus dilimi içerisinde bulunmaktadır. Bu büyük nüfus genellikle emekli, ekonomik durumu iyi, yatalak olmayan kişilerdir.

Bu tür yaşlıları hedeflemiş olan tesislerin mutlaka çeşitlendirilmiş sosyal imkanları olmalıdır. Mikro tarım alanları, eğlence mekanları, alışveriş ortamı, yürüme yolları, yaş grubuna uygun fiziksel aktivite alanları bisiklet yolları gibi imkanlar bu tesislerin bulundurulması gereken özelliklerdir.

Bu tesislerde yaşlı bakım teknikleri yanında yatak kapasitesine bağlı olarak değişen sayıda hemşire, fizyoterapist ve en az bir pratisyen hekim çalıştırılmalıdır.

Kronik Hastalıklara Sahip Yaşlı Bakımı

65 yaş üstü yaşlıların önemli bir kısmı bulaşıcı olmayan hastalıklardan en az biri nedeniyle tedavi görmekte ya da kontrol altında tutulmaktadır. Bu grubun daha iyi bakım ve koruyucu hekimlik hizmetlerinin sunulduğu, meşguliyet terapilerinin yapılması şeklinde modellenmiş yaşlı bakım merkezlerinde yılın belirli dönemlerinde misafir edilmeleri gerekmektedir. Bu grup yaşlılar genel olarak ciddi bir tıbbi bakım gerektirmeyen kronik hastalığı olan yaşlılardır. Kronik hastalıklara sahip yaşlılar için planlanmış bakım merkezlerinde meşguliyet terapisi yanında rutin sağlık kontrolleri gereklidir. Sıklıkla görülen kronik hastalıklar; diyabet, KOAH, hipertansiyon, koroner arter hastalıkları, demans ve anksiyete gibi hastalık ya da durumlardır.

Bu tesislerde yaşlı bakım teknikleri yanında yatak kapasitesine bağlı olarak değişen sayıda hemşire, fizyoterapist ve en az bir dahiliye uzmanı veya tercihan geriatri uzmanı hekim çalıştırılmalıdır. Temel laboratuvar hizmetleri sunulabiliyor olmalıdır. Örneğin diyabet nedeniyle düzenli kontrol altında tutulan bireyler bu tür bakım merkezlerinde yılda en az bir kez 2 hafta misafir edilerek diyabetle yaşam hakkında güncel bilgilere erişimleri sağlanmakta ve detaylı kontrolleri yapılmaktadır. Eğer bozulmuş ise yeniden diyabet regülasyonu bu merkezlerde planlanmaktadır. Benzer şekilde hipertansiyon, KOAH gibi hastalığı olan yaşlılar için de sağlık bakım hizmetleri sunulmaktadır. Böylece kronik hastalığı olan yaşlı bireylerin kontrolleri sağlanmış olacağından olası gelişecek kronik hastalıklarına sekonder komplikasyonların gelişimi engellenerek ya da geciktirilerek sağlık hizmetlerinin maliyeti azaltılacaktır ve sonuçta sağlıklı bir yaşlanma tesis edilmiş olacaktır.

Rehabilitasyon ve Tedavi Öncelikli Yaşlı Bakımı:

Yaşlı bakım hizmetlerinin en hassas grubunu oluşturan yaşlılar için verilmesi gereken sağlık hizmetlerinin odaklandığı başlıktır. Bu grup hastalar örneğin geçirdikleri bir koroner bypass ameliyatı sonrası veya geçirilmiş bir kalça protezi ameliyatı sonrasında profesyonel sağlık bakım hizmetine belirli bir süre için ihtiyaç duyan yaşlılardır. Bu grup yaşlılar özel planlanmış tesislerde ortalama 1 ay civarında konaklayacaklardır. Bu bireyler geçirdikleri tıbbi müdahale ya da içinde buldukları hastalık durumu nedeniyle rehabilitasyon hizmetine ihtiyaç duyarlar. Özellikle inme nedeniyle rehabilitasyon hizmeti alan hastaların daha uzun süreler konaklama ihtiyacı olacağı aşikardır.

Bu amaçla kurulmuş tesislerin temel hastane hizmetlerini sunabiliyor olması gerekmektedir. Temel görüntüleme metotları ve laboratuvar hizmetleri yanında rehabilitasyon amaçlı alt yapı kurulmuş olmalıdır. Diyaliz ihtiyacı olan yaşlı hastaları da bu grup dahilinde değerlendirmek gereklidir. Ayrıca tatil amaçlı başka bir ülkeye seyahat eden diyaliz hastalarının haftada 2-3 kez diyalize girmesini hemen hemen tüm sigortalar ödemektedir. Kronik hastalıklar için başka bir ülkede bakım hizmeti almak ancak karşılıklı ülkeler arası ya da kurumsal anlaşmalarla mümkündür. Fakat bir yaşlı bireyin başka amaçlı seyahati sırasında kronik hastalığının akut atağı gelişir ise bu durum acil işlemler kapsamına gireceğinden karşılıklı anlaşmalar olmasa dahi sigortalar ödeme yapmaktadır. Örneğin, kontrol altında hipertansiyonu olan bir yaşlının hipertansif atak geçirmesi, diyabetli hastanın hiperglisemiye veya hipoglisemiye girmesi, osteoporozlu bir bireyin kalça kırığı gibi durumlar acil durumlar olarak değerlendirilecektir.

Bu tesislerin termal bölgelerde kurulu olması öncelikli tercih olmalıdır. Tesislerde yaşlı bakım teknikerleri yanında yatak kapasitesine bağlı olarak değişen sayıda hemşire, fizyoterapist, sosyal hizmetler uzmanı ve en az bir fizik tedavi rehabilitasyon uzmanı, en az bir dahiliye uzmanı veya tercihen geriatri uzmanı hekim çalıştırılmalıdır. Ayrıca, temel laboratuvar ve görüntüleme hizmetleri sunulabiliyor olmalıdır.

Palyatif (Terminal Dönem) Yaşlı Bakımı:

Artan yaşlı nüfus ve beraberinde bir sorun olarak ortaya çıkan bakım ihtiyaçları nedeniyle yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren özellikle ABD, İsveç, Norveç, Kanada ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde palyatif bakım hizmetlerinin sunumuna yönelik düzenlemeler geliştirilmiştir. Almanya'da 2010 yılına kadar dört binden fazla hekim palyatif bakım alanında uzmanlık eğitimi almış ve bu hekimlerin çalışacağı şekilde 220 hastanede palyatif servis açılmıştır. Benzer uygulamaların ülkemizde 2014 yılı itibari ile başlamış olması sevindiricidir.

Palyatif bakım hizmetlerinin çok hızlı bir şekilde gelişmesinin en önemli nedeni yaşamı tehdit altında olan ve tedavisi mümkün olmayan hastalara gerekli bakım ve tedavinin yapılmasının günümüzde gittikçe önem kazanmasıdır. Palyatif bakım ve tedavi yalnızca terminal dönemdeki hastaların fiziksel sorunlarının giderilmesine yönelik değildir. Bireyin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması da palyatif bakıma dâhildir. Bu da sağlık personelinin biyo-psikososyal model temelinde hasta bireyin sosyal yaşamı içerisinde üzüntü ve kederin ruhsal boyutlarının önceden bilinip dikkat edilmesi, önceki ve şimdiki durumunu değerlendirerek süreci şekillendirmesi, yani kişiye özgün yaşamı bütüncül olarak yorumlayabilmesi ile gerçekleşir. Palyatif bakımda böyle bir değerlendirmenin yapılması hastanın yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir rol oynar. Bu nedenle terminal dönemdeki hastalara Dünya Sağlık Örgütü'nün palyatif bakım tanımına uygun sağlık hizmeti sunulması önemlidir.

Palyatif bakım konusunda 2015 yılı içerisinde hazırlanmış olan mevzuat sayesinde bu konunun bilinmesi ve yaşamı tehdit eden tedavisi mümkün olmayan hastalıkların bakımı için getireceği yararların farkındalığının artırılması ülkemiz için anlamlı katkı sağlayacaktır.

Bu aşamada amaç; uzayan yaşam süresinde yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Yaşam kalitesini geliştirmek üzere yapılan çalışmalar özellikle malignite gibi kronik ölümcül hastalarda ve yaşlı bireylerde yoğunlaşmaktadır. Sağlık turizmi açısından palyatif bakım merkezlerinin önemi aşikardır. Gerek kamu ve gerekse özel sektör yatırımcılarının üniversiteler birlikteliğinde bu konuda uluslararası hizmet verecek şekilde pozisyon almaları gerekmektedir.

Palyatif Bakım Tesislerinde Ne Tür Bakım Sağlanmaktadır?

Palyatif bakım, ölümcül durumu olan ve yaşamının sonuna yaklaşan bir kişinin kendine özgün gereksinimlerini anlayan ve destek veren kaliteli uzmanlaşmış bir bakımdır. Bu bakım sadece hastaya odaklanmış değildir. Ayrıca yakın aile bireylerine de özel planlanmış hizmeti içerir.

Amaç, hastaların ve ailelerinin yaşam kalitelerinin artırılması ve kişinin olabildiğince iyi yaşaması için yardımcı olmaktır. Bakımın planlanması; hastanın bakımıyla ilgili isteklerinin karşılanmasını sağlamak açısından önemli bir süreçtir.

Ölümcül durumu olan ve palyatif bakım ihtiyacı olan birçok kişinin bakımı, pratisyen hekimler ve hemşireler tarafından yapılır. Bu hizmeti sunan sağlık uzmanları, tüm kişilerin gereksinimlerini yanıtlayacak en yüksek kalitede bakım almalarını sağlamak için, uzman palyatif bakım merkezleri tarafından desteklenmektedir.

Bu tesislerde yaşlı bakım teknikleri yanında yatak kapasitesine bağlı olarak değişen sayıda hemşire, fizyoterapist, psikolog, sosyal hizmetler uzmanı, din adamları ve en az bir fizik tedavi rehabilitasyon uzmanı, en az bir dahiliye uzmanı veya tercihan geriatri uzmanı hekim çalıştırılmaktadır.

Temel laboratuvar ve görüntüleme hizmetleri sunulabiliyor olmalıdır. Hastanın, bakımının planlanması ve durumunun idaresi için alınan kararlara iştirak etmesi mümkün olduğunca sağlanmalıdır. Kişiler iyi bilgilendirilip, tedavileriyle ilgili alınan kararlara katılırlarsa ve ayrıca doktorlarıyla ve diğer sağlık uzmanlarıyla açık bir şekilde iletişim kurarlarsa, kendilerine etkili bir bakım uygulanmasına yardım etmiş olurlar. Bu nedenle sosyal hizmetler uzmanının fonksiyonu çok önemlidir.

Genel Değerlendirme

Bugün ülkemizde lise ve yüksek okul seviyelerinde yaşlı bakım elemanları yetiştirilmektedir, Maalesef henüz eğitimleri ile bağlantılı kadrolu çalışma alanları olmayan bu elemanlar gelecek yıllar için büyük umutlar vaat eden yaşlı sağlık bakım sektörünün itici gücü olacaklardır.

Yaşlı bakım hizmeti alanlarında eğitim almış olan bireylerin, yaşlılığa bağlı gelişen iletişim güçlüklerini aşabilen ve dolayısıyla yaşlıları anlayabilen bireyler olduğu öngörülebilir. Her ne kadar mezuniyetlerinden sonra uzun süredir çalışmamış olsalar da bu mezunlar ek eğitim desteği ve dil eğitimleri ile yaşlı sağlık turizmi hedefinde tesislerde aktif görev alabileceklerdir.

Gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde sundukları yaşlı bakımı hizmetlerinin maliyetlerini düşürmek için ciddi çalışmalar yapmaktadır. Bunun temelinde bireylere genç yaşta sağlıklı yaşam kültürü alışkanlıklarının kazandırılması faaliyetleri gelmektedir. Ancak hızla artan yaşlı nüfus beraberinde mutlaka özelleştirilmiş bakım hizmetlerini gerektirmektedir. Bazı özel sigorta kuruluşları kendi ülkelerinden daha az maliyetli ülkelerde yaşlı bakım hizmetlerinin satın alınmasını desteklemekte ve ödemeler yapmaktadırlar.

Çalışabilir nüfus oranının azalması ve çalışabilecek nüfusun da hizmet sektörünü tercih etmemesi nedeniyle önümüzdeki yıllar içinde yurt dışı yaşlı bakım hizmet bedellerini çok sayıda ülke ödemek zorunda kalacaktır. Bu sektöre hazırlıklı olmak gerekir.

2025 yılı geldiğinde 1.000.000.000 nüfusa ulaşacak olan yaşlı nüfusun önemli bir kısmı gelişmiş ülkelerde olacaktır. Yaşlı bakım sektörü geleceğin en önemli ekonomik sektörlerinden biri olmaya adaydır.

Son yüzyılda ortalama yaşam süresinin uzaması ile artan yaşlı nüfus kronik hastalıklar yükünü giderek arttırmaktadır. Yaşlılarda kronik hastalıklara bağlı sağlık düzeninin bozulması ve buna bağlı fonksiyonel becerinin azalması, başkalarına bağımlılığı arttırmaktadır. Kronik hastalığa sahip yaşlılar; sağlık, sosyal ve ekonomik yönden bakıma daha fazla gereksinim duymaktadırlar. Yaşlı bakımı açısından kurumlara olan ihtiyaç dünya genelinde artmaktadır. Gelecekte sağlıklı, huzurlu ve mutlu toplumların kazanılması için bu konuya önem verilerek gerekli adımların atılması zorunluluktur.

Ülkemiz yaşlı sağlık bakımı hizmet sunumuna aday en güçlü ülkedir. Bunu sağlayan, genç nüfusun yanında termal kaynaklar ve iklim şartları gibi doğal özellikleridir.

Yaşlı Sağlık Turizmi İçin Bilinmesi Gerekenler

- Toplumların giderek yaşlanması, yaşlı bakımını önemli bir halk sağlığı sorunu olarak gündeme getirmektedir. Yaşlanmanın getirdiği fiziksel, ekonomik ve psiko-sosyal sorunlar; sadece yaşlı bireyi değil tüm ailenin sağlık düzeyini ve yaşam kalitesini etkiler.
- Kurumsal bakıma ihtiyaç duymadan ya da birine bağımlı olmadan, yaşlının yaşamını sürdürmesi istenilen bir durumdur. Ancak, 65 yaşın üzerindeki bireylerin giyinme, yemek yeme, tuvalet kullanma gibi

günlük yaşam aktivitelerinden en az bir ya da bir kaçını yerine getirmede zorlandıkları, 75 yaşın üzerinde ise, hastalık ve sakatlık görülme sıklığının arttığı, bu nedenle de yaşlının, ilerleyen yıllarda bir şekilde bakım almaya gereksinim duyduğu bilinmektedir.

- Dünya da 60 yaş ve üzeri insan nüfusu; 2000 yılında 600 milyonu bulmuştur ve 2050 yılında ise 2 milyara ulaşması tahmin edilmektedir. 2050 yılında ilk defa 0-14 çocukluk yaş grubu ile 60 yaş ve üzeri yaş grubu eşitlenmiş olacaktır.
- 60 yaş üzeri nüfus dünya nüfusunun %10'unu oluştururken, 2050'de %22' sini oluşturacaktır. Çok gelişmiş ülkelerde ise %33'e kadar çıkacaktır. Zaman içinde yaş gruplarında cinsiyete göre dağılımda da değişiklik olacaktır. 2000 yılında 60 yaş üzeri erkek/kadın oranı 81/100 iken, 2050'de 53/100'e gerileyecektir. İleri yaş nüfus dağılımı erkekler aleyhine bozulacaktır.
- Yaşam beklentisinin giderek artması, yaşanan sağlıklı yılların süre ve kalitesinin nasıl artırılabilirliği sorunu gündeme getirmiştir. Bu konuda özellikle gelişmiş ülkeler adımlar atmakta ve sağlıklı yaşlanmanın sağlanması için politikalar geliştirmektedirler.
- Sağlıklı yaşlanma; sağlığın ve fiziksel, ruhsal, sosyal iyilik halinin; bağımsız yaşayabilme yetisinin; yaşam kalitesinin korunması ve daha iyi hale getirilmesi; ayrıca yaşam süreçleri arasında başarılı geçişlerin sağlanması için imkânların ömür boyu optimize edilmesi olarak tanımlanmaktadır.

4) Herkes İçin Erişilebilir Bir Dünya; Engelsiz Turizm

Erişilebilirlik, her türlü güvenilir ve sürdürülebilir turizm politikası için ana unsurdur. Engelli bireyler için, bu hem insan hakları açısından bir zorunluluktur hem de özel bir iş alanıdır. Hepsinden öte, erişilebilir turizmin yalnızca engelli ya da özel ihtiyaçları olan insanlara değil, hepimize hizmet ettiğinin bilincine varmamız gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler verilerine göre bugün dünya da 600 milyondan fazla insan fiziki, zihinsel ya da duyuşsal bir engelle yaşamaktadır. Maalesef önceleri birçok yerde engelli insanlar saklanan, unutulmuş veya alt sınıf olarak görülen bir kesimdi ve ne yazık ki, halen engellilere bu tür yaklaşım gösteren toplumların varlığı da bir gerçektir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre ise, herhangi bir toplumun nüfusunun yaklaşık %10'unu, dünyanın 750 milyon ile 1 milyar kişisini ve Dünya Bankası verilerine göre dünyanın en yoksul toplumlarının nüfusunun %20'sini engelli kişiler oluşturmaktadır. 2030 yılı öngörülerine göre; dünya da 8,2 milyar nüfus, 2 milyarın üzerinde kronik hasta, 2 milyarın üzerinde obez ve 1 milyar 65 yaş üstü nüfus olması beklenmektedir.

Geçmişte engelli insanların da diğerleri gibi istihdam, seyahat, turizm, alışveriş, boş zaman uğraşları gibi yaşamın birçok alanında yer alabileceği düşüncesi çok az ilgi görmüştür. Günümüzde turizm alt yapısını oluşturan ulaşım, konaklama ve diğer öğelerin engelli insanlar tarafından da kullanılabilirlikleri şekilde planlanıyor olması artık engellilerin de turizmde bir potansiyel oluşturduğunun kanıtıdır.

Seyahat ve turizm dünyanın en geniş ve en hızlı gelişen ekonomisi durumuna gelmiştir ve büyüme oranı yıllık olarak sürekli artış göstermektedir. 2012 yılı sonunda 1 milyarı aşan uluslararası yolcu sayısı göz önüne alındığında, ülkeler, topluluklarının refahı ve yeni iş imkânları yaratması açısından turizmi ulusal gelişim stratejileriyle birlikte ekonomik büyümeleri ve kendi gelişimleri için etkili bir araç olarak ileriye taşımaktadırlar. Bu durum 2014-2018 yıllarını kapsayan 10. Kalkınma Planı ile Türkiye için de bir devlet politikası haline gelmiştir.

Turizmin başarısı için; güvenilir, uygun, ekonomik ulaşım ve turizmle ilgili diğer altyapısal özellikler en önemli faktörlerdir. Bu bakış açısıyla ülkemizin ulusal havayolu şirketi olan ve yıllardır dünyanın en iyi havayolu şirketi seçilen THY'nin önemi bir kez daha öne çıkmaktadır. Engelli kişilerin, bebekler ve yaşlılar da dâhil olmak üzere, ihtiyaçlarını yeterince karşılayamayan altyapılar gelecek vaat eden bu pazar içerisinde kendilerine yer bulamayacaklardır.

Bu bağlamda, herkes için erişilebilir turizm yalnızca engelli ihtiyaçlarına erişim sağlamanın yanı sıra geçici süreli engelleri olan kişiler, çocuklu aileler ve artmakta olan yaşlı nüfus için de tasarlanmış uluslararası bir çevre oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bundan başka, nüfusun hızla yaşlanıyor olması ile karşı karşıyayız. 2009 yılında, küresel nüfusun %10'una tekabül eden, 60 yaş ve üzeri nüfus 2000 yılından bu yana %20'den fazla bir artış göstermektedir. 2050 yılında 60 yaş ve üzeri nüfusun dünya nüfusunun %20'sine kadar artacağı tahmin edilmektedir, bu grubun beşte birini de 80 yaş ve üzeri nüfusun oluşturacağı öngörülmektedir. 80 yaş üstü nüfusun ise önemli bir kısmı kronik hastalıkları ile birlikte sağlık açısından kontrol altında ancak fiziksel olarak yetersiz olarak sağlık hizmeti sunumu bekleyeceklerdir.

Endüstrileşmiş ülkelerdeki yaşlı nüfusa bağlı olarak seyahat etme imkânı olan kişiler arasındaki engellilik oranı artmakta; bu da erişilebilir çevre, ulaşım ve hizmetlere olan talebi arttırmakta dolayısıyla da pazardaki erişilebilir turizm segmentine değer katmaktadır.

Sayıda hızla artmakta olan orta ve zengin sınıfın daha fazla seyahat ettiği gelişmekte olan ülkelerde de bu trendde yükselen bir artış olduğu görülmektedir. Bu ülkelerdeki yaşlı nüfus önemli bir gelire ve hem kendi ülkesinde hem de yurt dışında seyahat etme isteğine sahiptir ve harcamaları

genel olarak diğer turistlerden daha fazladır. Çünkü engelli ve yaşlı kişilerin çoğu artık çalışma hayatı içerisinde değillerdir ve yıl boyunca seyahat etmek imkânına sahiplerdir; bu da birçok destinasyonda hissedilen turizmin mevsimsellik boyutunun azalmasına katkı sağlamaktadır.

Avustralya, ABD ve Avrupa Birliği'nde yürütülen bazı araştırmalar engelli turistlerin turizm pazarının önemli bir kısmını oluşturmakta olduğunu göstermektedir. Örneğin Avustralyalı turistlerin yaklaşık % 11'ini engelli turistlerin oluşturduğu hesaplanmıştır. İngiltere 2009 yılında yaptığı araştırmada yerel turizm içinde (ev dışında yapılan en az 1 gecelik konaklama) yer alan tüm kişilerin % 12'sinin bir engeli ya da uzun süreli sağlık problemi olduğunu görmüştür. Bu turistlerin ortalamadan daha fazla harcama yaptığı ve daha uzun süre konakladığı saptanmıştır. Benzer olarak, ABD'de yapılan araştırmalar, Amerikalı engelli veya hareketi kısıtlı olan kişilerin seyahat için yılda ortalama 13.6 milyar Dolar harcama yaptıklarını göstermektedir.

“Erişilebilir Turizm” pazarına artmakta olan ilgi kısa ve uzun vadede küresel seyahat endüstrisine politika geliştirme ve gerekli düzenlemeleri hayata geçirmek için yatırımları hareketlendirme açısından zorlu bir görev sunmaktadır. Bu yüzden sağlık turizmi endüstrisi doğru yaklaşımla önemli ve büyümekte olan bir pazara hizmet sunmak, yeni müşteriler kazanmak ve gelirlerini arttırmak için altın bir fırsata sahiptir.

Bu gelişmeler ışığında UNWTO (Dünya Turizm Örgütü) bazı tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu tavsiyeleri kısaca dört ana başlık altında şöyle sıralayabiliriz ;

A) Küresel Tasarım

“Küresel Tasarım”; ürünlerin, çevrelerin, programların ve hizmetlerin mümkün olduğunca herkes tarafından herhangi bir adaptasyona veya özel tasarıma ihtiyaç duymadan kullanılabilir olması demektir. “Küresel Tasarım” ihtiyaç duyulduğunda engelli kişilerin dâhil olduğu belirli gruplar için üretilen yardımcı cihazları da kapsamalıdır.

Bu tasarım, engelli kişilerin hayatları boyunca karşılaşılabilecekleri değişimlere bakılmaksızın onların ihtiyaçlarını karşılamayı ve bütünsel bir yaklaşımı takip eden, kullanıcı merkezli bir tasarıma yönelmekten bahseder. Sonuç olarak, “Küresel Tasarım” engelli kişiler için binaların sadece erişilebilirlik çözümlerinden öte bir kavramdır ve politikalar ile toplumun tüm yönlerinde planlamanın bütünlümlü bir parçası olmalıdır.

B) Dünya Turizm Örgütü'nün Engelsiz Turizm üzerine Yedi Prensipten Tavsiyeleri:

Engelsiz Turizmin 7 prensibi aşağıdaki gibidir:

- Prensipten I: Adil Kullanım: Tasarım, farklı engellere sahip kişiler için de kullanışlı ve pazarlanabilir olmalıdır.
- Prensipten II: Kullanım Esnekliği: Tasarım, geniş yelpazede bireysel tercihlere ve yeteneklere elverişli olmalıdır.
- Prensipten III: Basit ve Sezgisel Kullanım: Tasarımın kullanımı, kullanıcının tecrübesi, bilgisi, dil becerisi veya mevcut konsantrasyon seviyesine bakılmaksızın kolay anlaşılabilir olmalıdır.
- Prensipten IV: Algılanabilir Bilgi: Tasarım, çevresel şartlar veya kullanıcının duyuusal yeteneklerine bakılmaksızın gerekli bilgiyi kullanıcıya etkili bir şekilde iletebilmelidir.
- Prensipten V: Hata Payı: Tasarım, kazara veya istem dışı eylemlerin kötü ve tehlikeli sonuçlarını asgari seviyeye indirmelidir.
- Prensipten VI: Asgari Fiziksel Gayret: Tasarım asgari ölçüde güç sarf edilerek etkili ve rahat bir şekilde kullanılabilir olmalıdır.
- Prensipten VII: Yaklaşım ve Kullanım için Ölçü ve Alan: Kullanıcının vücut ölçüsü, durumu veya hareketliliğine bakılmaksızın yaklaşım, erişim, işletme ve kullanım için uygun ölçüler ve alan sağlamalıdır.

C) Uygulamaların Kapsamı: Altyapı ve Hizmetler

Engelli kişilerin eşit temelde fiziksel çevreye, ulaşım, bilgiye ve etkileşime, bilgi ve etkileşim teknolojileri dâhil diğer hizmetlere ve kentsel ya da kırsal alanlar ile sahil bölgelerindeki kamu kullanımına açık tesislere erişiminin olduğundan olunmalıdır.

Erişilebilirlik turizm zincirinin tamamında var olmak zorundadır; tüm alanlar, hizmetler ve aktiviteler arasındaki bağlantılar çok iyi planlanmalı ve test edilmelidir. Turizm zincirindeki ve dolayısıyla engelli turizmindeki ögeler şunlardır:

- Turizm destinasyon yönetimi
- Turizm bilgisi ve reklamcılığı (hazırlık, bilgi ve rezervasyon)
- Kentsel ve mimari ortamlar
- Ulaşım ve istasyon yöntemleri
- Konaklama, yiyecek hizmetleri ve toplantılar
- Kültürel aktiviteler (müzeler, tiyatrolar, sinemalar v.b)
- Diğer turizm aktiviteleri ve etkinlikleri

Görüldüğü gibi engelli turizmi için ana ögeler turizmin temel prensipleri çerçevesindedir.

D) Personel Eğitimi

Turistik mekânlardaki personel, erişim veya öngörülmemiş zorlukların hafifletilmesinde veya potansiyel kusurların azaltılmasında çok önemli bir role sahiptir ve engellilik bilinci ile müşteri memnuniyeti eğitimi, engelli kişilerin karşılaştıkları zorlukları asgari seviyeye düşürebilir.

- Turizm kuruluşları ve ilgili hizmetler personeli, engelli müşterilerin ihtiyaçlarını bilme, anlama ve yönlendirme konusunda eğitilmelidir.
- 2006 Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi kapsamında personeller, engelli kişilerin hakları konusunda gerekli hizmetlerin takibi, temini ve engelli müşteriler için tasarlanmış tesislerin operasyonlarını açıklamak için eğitilmelidir. Bu sayede bu haklar çerçevesinde daha iyi yardım ve hizmet sunumu garanti altına alınır.
- Personel kadrosu, duyuşsal engeli olan kişilerle nasıl etkileşime geçileceğini bilen çalışanlar içermelidir.

- Personel, engelli kişilere nezaket ve verimlilik çerçevesinde davranılması, mevcut olan hizmetler ve tesisler hakkında tam bilgi sağlanması ve erişimi mümkün olmayan hizmetlere erişimin mümkün kılınması hakkında eğitilmelidir.
- Personel; kuruluştaki mevcut yeni teknolojiler, teknik cihazlar ve her tür mobil uygulamalar konusunda engelli kişilere yardımcı olmalıdır.

Ülkemiz İçin Engelsiz Turizm

Engelliler ve aileleri ile birlikte neredeyse dünya nüfusunun 3'te birini oluşturmaktadır. Bu, herkesin turizm faaliyetlerine kolay ulaşabilme gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ulaşılabilirlik, sadece engeli olan bireyler için değil, onların aileleri ve tüm insanlar için vazgeçilmez bir unsurdur. Nüfusu katlanarak artan engelli ve yaşlı bireyler için seyahat ve turizm hızla büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Yaşlı veya engelli olan bireylerin tatile çıkarken kısıtlılıklarının olması, seyahatleri sırasında büyük bir soruna dönüşmektedir. Bu insanlar için seyahat etmek genelde zor, pahalı ve zaman alıcıdır.

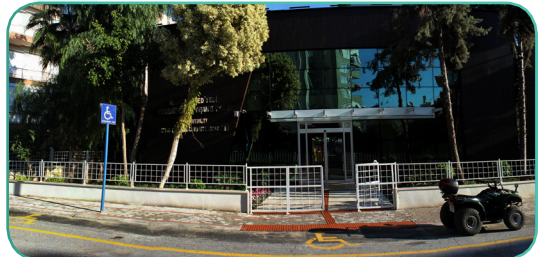
Ülkemizde ve gelişmiş ülkelerde temel insan hak ve özgürlüklerine verilen önemin ışığında engellilerin toplumsal hayata daha rahat katılabilmeleri için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bu yasal düzenlemeler, hem engellilerin toplumsal hayata uyum sağlamaları hem de turizm faaliyetlerine katılmaları açısından oldukça önemlidir.

Ülkemiz;

- Coğrafi konumu (Afrika, Asya ve Avrupa kıtaları arasında ulaşılabilirlik),
- İklimi,
- Sağlık hizmet maliyetlerinin Avrupa ile kıyaslandığında düşük oluşu,
- Eğitilebilirlik ve iş gücü potansiyelinin mevcut oluşu,
- Politik ve ekonomik açılımlar için uygunluğu ve eğitim politikaları açısından Avrupa normlarına uygunluğu ile bu sektörde önemli bir oyuncu olmaya aday bir ülkedir.

Bu bağlamda, bilgi ve tecrübe transferi sağlayarak, yasal düzenlemelerin yapılması ve temel prensiplerin belirlenmesi öncelikli esastır. Bu sayede kalifiye iş istihdamı (sağlık ve diğer personel) sağlanmış olacaktır. Ülkemiz ekonomisine sağlayacağı kazanç beraberinde yurt dışı ve yurtiçi yeni yatırımları sağlayacak, ülkemizin finansal

yapısının güçlenmesine destek olacaktır. Doğal ve beşeri kaynaklarımızın ve potansiyelimizin tespit ettiğimiz fırsatları değerlendirerek hayata geçirilmesi ülkemiz adına katma değer sağlayacaktır.

Turizm talep cephesinde yer alan engellilerin, ihtiyaç duydukları temel donanımların bölgede yer alan turistik tesislerde bulunmayışı engellilerin turizm hareketliliğinden faydalanmalarının önüne geçmektedir. Engelliler tarafından hazırlanmış internet sitelerinde yapılan araştırmalarda engellilerin tavsiye ettikleri tesislerin bazı ortak özellikleri olduğu dikkat çekmektedir.

Tüm dünya da engellilerin önemli bir kısmının görece olarak maddi açıdan sıkıntı yaşadıkları bir gerçektir. Gelir durumu orta veya düşük olan engellilerin tatil ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için uygun kontenjan ve fiyat ayarlamalarının yapılması gerekliliktir.

Yürüme engelliler için tekerlekli sandalye ile girebilecekleri banyonun olması, odanın tüm kapılarından tekerlekli sandalyenin geçebiliyor olması, tek elle, sıkı sıkı kavramaya gerek kalmadan açılıp kapanabilen musluklar, kapı kolları, kilitler, görme engelliler tarafından fark edilebilecek veya görüşü zayıf kişiler tarafından okunabilecek şekilde yazılmış levhalar bu özelliklerden bazılarıdır. Bölgede bu özelliklere dikkat ederek tasarlanmış ve inşa edilmiş tesislerin yetersiz olması, engellilerin tatil olanaklarını kısıtlamaktadır.

Tüm bu nedenlerden ötürü hedef kitlenin ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik sonuçlar üretilmesi son derece önemlidir. Ülkemiz sağlık turizminin tüm alanlarında olduğu gibi engelsiz sağlık turizmi için de en önemli adaydır.

